

UNIVERSITATEA BABEȘ-BOLYAI
FACULTATEA DE ISTORIE ȘI FILOSOFIE
ȘCOALA DOCTORALĂ *ISTORIE. CIVILIZAȚIE. CULTURĂ*

**Elita administrativă a comitatului Maramureș
între 1822 și 1918**

LUCRARE DE DOCTORAT

REZUMAT

CONDUCĂTOR ȘTIINȚIFIC

Prof. univ. dr. Pál Judit

DOCTORAND

Szabó Zsolt-Sándor

Cluj-Napoca

2025

Cuprins

1. Introducere: istoriografia temei, surse și metodologie	4
1.1. Argumentarea temei	4
1.2. Evoluția administrației comitatense de la epoca reformelor până la Primul Război Mondial	7
1.3. Istoriografia cercetărilor despre elita amdnistrativă	16
1.4. Metodologie și surse	25
1.5. Probleme și neajunsuri metodologice	30
2. Prolog: funcționarii comitatensi între 1663 și 1822	37
2.1. Relații etnice și sociale până la 1790	37
2.2. Familiile care conduceau administrația până în 1790	47
3. Funcționarii comitatensi între 1822 și 1848	57
3.1. Corpul de funcționari din epoca reformelor	57
3.1.1. Perioada reorganizării: apariția unor noi familii 1790–1822	57
3.1.2. Numărul funcționarilor din epoca reformelor (1822–1848)	62
3.1.3. Locul de naștere, compoziția etnică și confesională a funcționarilor.....	63
3.1.4. Fluctuație și originea socială a funcționarilor.....	70
3.1.5. Școlarizarea	78
3.1.6. Căsătoriile	82
3.1.7. Trasee profesionale din cadrul elitei administrative.....	86
3.1.8. Funcționarii onorofici și traseele profesionale „din umbră”.....	90
3.2. Alegerile de delegați din 1843	100
3.2.1. Fundalul conflictului	101
3.2.2. Cele două tabere rivale.....	108
3.2.3. Ziua dinaintea alegerilor: bătaie la Săpânța	112
3.2.4. Decurgerea alegerilor.....	115
3.2.5. După alegeri: bătaie la cârciuma din Sighet și „asediul” clădirii comitatului.....	120
3.2.6. Consecințele alegerilor: prima anchetă a comisarului regal Imre Inkey.....	127
3.2.7. Consecințele alegerilor: a doua anchetă a comisarului regal Imre Inkey	136
3.2.8. Rezultatul anchetelor și împăcarea partidelor	141
3.2.9. Concluzii	151
4. Funcționarii comitatensi între 1860 și 1867	166
4.1. Corpul funcționarilor în 1860	166
4.2. Corpul funcționarilor în perioada liberală	175
4.3. Corpul funcționarilor în 1867	183

5. Funcționarii comitatensi în perioada dualistă	193
5.1. Evoluția numărului de funcții la începutul perioadei dualiste	194
5.2. Fluctuația corpului de funcționari	199
5.2.1. Caracteristicile începutului și sfârșitului de carieră	199
5.2.2. Perioada consolidării: 1867–1883	205
5.2.3. Perioada reorganizării: 1883–1900	209
5.2.4. Perioada „nemișcării”: 1900–1918	214
5.3. Trasee profesionale	217
5.3.1. Funcționarii înaiți	218
5.3.2. Corpul de funcționari	228
5.4. Componenta etnică și confesională a corpului de funcționari	243
5.4.1. Metodologia	243
5.4.2. Componenta etnică a corpului de funcționari	248
5.4.3. Componenta confesională a corpului de funcționari	257
5.5. Structura de domiciliu: unde s-au născut și unde au murit funcționarii?	260
5.6. Școlarizarea funcționarilor	269
5.6.1. Studiile liceale	269
5.6.2. Studiile universitare	272
5.7. Originea socială a funcționarilor	276
5.7.1. Originea socială a corpului de funcționari	276
5.7.2. Originea socială a funcționarilor după etnie	283
5.8. Familiile de funcționari din perioada dualistă	288
5.8.1. Proprietățile funciare ale familiilor de funcționari	289
5.8.2. Familiile maghiare	295
5.8.3. Familiile de origine ruteană	318
5.8.4. Familiile române	323
5.8.5. Familiile române și posibilitățile lor de afirmare	329
5.9. Consecințele destrămării monarhiei austro-ungare	335
5.9.1. Soarta funcționarilor români	337
5.9.2. Soarta funcționarilor maghiari	342
5.9.3. Soarta funcționarilor de origine ruteană	347
6. Concluzii	350
Anexe	374
Surse folosite și bibliografie	377

Rezumat

Studiul elitei comitatense are o istorie îndelungată în istoriografia maghiară. Cu toate acestea, domeniul rămâne insuficient explorat. Multe comitate au o istorie puțin cercetată, iar procesul de digitizare a crescut semnificativ numărul de surse disponibile online. Prin urmare, putem formula răspunsuri noi sau mai detaliate la întrebări vechi. Maramureșul este un comitat puțin cercetat, caracterizat prin diversitate etnică și, datorită poziției sale geografice periferice, unul dintre cele mai izolate comitate ale Ungariei din secolul al XIX-lea. Compoziția sa socială era deosebită, deoarece nu avea o aristocrație autohtonă (cu excepția familiei Sztojka), iar numărul nobililor din categoria *bene possessionati* era foarte redus. Totuși, exista o mică nobilime – în principal românească – cu o populație numeroasă. Acest context face din Maramureș un „teren” ideal pentru valorificarea noilor resurse disponibile. Lucrarea utilizează metoda prosopografiei pentru a analiza corpul funcționarilor comitatului în perioada 1822–1918. Cercetarea se axează pe patru întrebări esențiale: în ce măsură particularitățile județului au influențat componența cadrelor administrative, cum au afectat evenimentele politice majore organizarea acestora pe linii de falie, care a fost gradul de eterogenitate a compoziției sociale la sfârșitul perioadei și câtă continuitate se poate observa în familiile tradiționale de funcționari.

Comitatele au jucat un rol foarte important în istoria politică a Ungariei datorită gradului mare de autonomie de care dispuneau. În epoca reformelor, congregația generală era cel mai important organ de autoguvernare al comitatului. Congregația stabilea legile interne ale comitatului, alegea funcționarii și delegații trimiși la dieta din Bratislava. Delegații primeau instrucțiuni de la comitat, pe care trebuiau să le respecte; în caz contrar, puteau fi chemați înapoi. Deoarece dieta era cea care aproba suma impozitelor și numărul recruților cu care Ungaria contribuia la menținerea Imperiului Habsburgic, comitatele aveau puteri politice semnificative, fiind responsabile și pentru colectarea impozitelor stabilite. Comitele suprem era numit de către rege pentru conducerea comitatului, însă, până în perioada dualistă, rolul său era mai mult formal. În această perioadă, însă, a avut loc un proces de centralizare, prin care autoritatea sa a crescut. Cu toate acestea, comitatul, prin comitetul municipal, își alegea în continuare funcționarii cei mai importanți prin vot, își putea stabili propriul buget și își putea crea propriile regulamente interne, cu condiția ca acestea să fie aprobate de ministrul de interne. Comitetul

municipal era format, pe de o parte, din viriliști – persoanele care plăteau cele mai mari impozite statale directe – și, pe de altă parte, din membrii aleși prin vot cenziar de către locuitorii comitatului.

Studiile privind elitele administrative comitatense pot fi împărțite în două categorii. În istoriografia maghiară cercetările referitoare la perioada de dinainte de 1848 se concentrează asupra unui singur comitat, situat de obicei pe teritoriul actual al Ungariei. Studiile prosopografice analizează fluctuația funcționarilor, traiectoriile lor profesionale și rețelele familiale ale nobilimii, inclusiv istoria politică și administrativă a alegerilor oficialilor. În schimb, lucrările privind perioada de după 1848 s-au axat, în general, pe studiul unei anumite funcții (de exemplu, comitele suprem sau vicecomitele) de-a lungul mai multor perioade și sunt strâns legate de analiza elitelor politice. În istoriografia română cercetările analizează relația dintre funcționari și mișcarea națională. Metodologia lucrării mele se bazează pe literatura existentă, dar adaugă noi perspective și extinde unele aspecte asupra unei perioade mai largi. Până acum, cercetările s-au concentrat în mod special pe fluctuația funcționarilor. Lucrarea mea analizează mai în detaliu acest fenomen, examinând numărul primelor și ultimelor mențiuni ale funcționarilor, precum și gradul de „migrație“ între comitat și alte ramuri ale administrației. De asemenea, urmărește traseul de carieră a funcționarilor și după încheierea carierei lor în comitat.

Un alt aspect important în literatura de specialitate a fost studiul legăturilor familiale ale funcționarilor. Cu toate acestea, puține lucrări au examinat în mod specific relația dintre funcționari și părinții lor, precum și mobilitatea intergenerațională. Componenta etnică și confesională a corpului de funcționari este, de asemenea, un subiect insuficient cercetat. În cazul Maramureșului, acești factori sunt deosebit de relevanți. O contribuție inedită a lucrării mele constă în cartografierea structurii domiciliilor funcționarilor, prin agregarea datelor privind nașterile și decesele. Aceste informații permit evidențierea particularităților comitatului și analizarea măsurii în care funcționarii străini s-au stabilit definitiv în județ, precum și a procesului de diferențiere dintre stilul de viață al nobililor și cel al funcționarilor până la sfârșitul perioadei. De asemenea, am acordat o atenție deosebită studiului educației funcționarilor, identificând centrele de auto-recrutare ale acestora și distribuția lor în funcție de etnie și confesiune.

Pe parcursul cercetării, am reconstituit biografiile a 527 de funcționari comitatensi. Datele biografice au fost organizate în tabele Excel, incluzând următoarele criterii: numele, locul și data nașterii, județul și locul decesului, titlul nobiliar (dacă exista), etnia, confesiunea, prima funcție cunoscută, prima instituție cunoscută (județ, stat, oraș sau comună), data primei funcții, ultima funcție județeană, data ultimei funcții județene, etapele și datele carierei, numărul de ani în administrația publică, ultima funcție deținută, studiile, locul de studii, numele și ocupația tatălui, numele soției, etnia și confesiunea acesteia, precum și ocupația tatălui soției. Am pregătit două tipuri de documente Excel. Primul includea eșantioane din anii de activitate ai funcționarilor, selectați, de obicei, în anii în care se țineau alegerile de funcționari. Cel de-al doilea document conținea întregul grup de funcționari dintr-o anumită epocă, fără repetarea numelor. Prin analiza primului tip de document, am urmărit evoluția diferitelor procese în timp, iar din al doilea am extras trăsăturile „statice” specifice sfârșitului unei epoci. Teza este structurată în trei perioade: epoca reformei (1822–1848), epoca liberală (1861–1865) și perioada dualismului (1867–1918).

În final, am reunit informațiile despre cei 527 de funcționari într-un singur document Excel, pe baza căruia am formulat concluziile studiului. Pentru colectarea datelor, am identificat mai întâi datele alegerilor din presă și, pe această bază, am consultat procesele-verbale ale comitatului aflate în arhiva județeană din Baia Mare. Acestea au furnizat informații despre numele și funcțiile funcționarilor aleși, numiți și onorifici. Ulterior, am analizat anuarele funcționarilor și presa pentru a identifica funcționarii care au fost numiți în intervalele dintre alegeri.

Colectarea datelor biografice a constituit o etapă esențială a cercetării. Registrele matricole școlare, necrologurile, ziarele, enciclopediile biografice și lucrările genealogice s-au dovedit a fi surse valoroase. De asemenea, anumite surse specifice fiecărei perioade au oferit informații relevante. De exemplu, pentru biografiile funcționarilor reformați din epoca reformei, registrele de stare civilă reformate din Sighetu Marmației au fost deosebit de utile. În perioada liberală, foile calificative au oferit date importante, atât despre parcursul profesional al funcționarilor, cât și despre competențele lor lingvistice. Baze de date online au facilitat considerabil colectarea informațiilor. Printre cele mai utile s-au numărat Arcanum, baza de date a Muzeului Literar Petőfi (Petőfi Irodalmi Múzeum), colecția digitizată de necrologuri a

Bibliotecii Naționale Széchenyi (Országos Széchenyi Könyvtár Gyászjelentés gyűjteménye) și a Bibliotecii Colegiului Reformat din Debrecen (Debreceni Református Nagykönyvtár Gyászjelentés gyűjteménye), precum și platforme genealogice ca Geni.

Am consultat, de asemenea, arhivele Muzeului de Istorie din Maramureș, Direcția Județeană a Arhivelor Naționale din Cluj și Maramureș, Arhivele de Stat din Viena (Österreichischen Staatsarchiv) și Arhivele Naționale Maghiare (Magyar Nemzeti Levéltár). Organizarea arhivelor din Baia Mare a reprezentat o provocare în procesul de colectare a informațiilor. Deși documentele din perioada neoabsolutistă s-au păstrat, registrele contemporane de evidență lipsesc, ceea ce îngreunează cercetarea și impune o abordare fragmentată. Din acest motiv, perioada neoabsolutistă nu a fost inclusă în studiu. O altă dificultate a fost faptul că vechiul sistem de arhivare al comitatului nu a fost conservat integral, iar multe documente au fost amestecate și incluse în inventare cu descrieri foarte generale, ceea ce a îngreunat identificarea surselor relevante.

Cea mai mare provocare metodologică a fost, însă, amploarea intervalului de timp analizat. Fiecare perioadă are un grad diferit de disponibilitate a surselor, ceea ce a dus la variații în detalierea tabelelor Excel de la o epocă la alta. În plus, particularitățile fiecărei perioade au necesitat abordări diferite. De exemplu, în epoca reformei, echilibrul confesional în rândul funcționarilor era un aspect crucial. Pentru a reflecta această realitate, am inclus mai multe persoane în categoria elitei administrative decât în perioada dualistă, când confesiunea nu mai era un factor determinant. Această diferență de criterii a generat dificultăți în agregarea datelor, întrucât aplicarea unor metode diferite ar fi putut denatura rezultatele. Pentru a asigura comparabilitatea datelor finale, am utilizat aceleași criterii pentru epoca reformei, perioada liberală și dualism, dar am realizat și calcule separate aplicând metodele inițiale. Rezultatele nu au prezentat variații semnificative, confirmând validitatea metodologiei adoptate.

Merită menționate deficiențele „clasice” ale metodei prosopografice. Sursele se contrazic frecvent între ele și nu există un criteriu obiectiv pentru a determina care dintre ele este mai credibilă. În plus, aplicarea acestei metode tinde să accentueze interesele de grup, marginalizându-le pe cele individuale. Pentru a evita o abordare unilaterală, am inclus un studiu de caz privind alegerile de delegați din 1843. În timpul acestor alegeri, funcționarii s-au divizat în două tabere rivale, iar confruntarea dintre ele a degenerat în violențe, incluzând bătăi de stradă

și asediul clădirii comitatului. Aceste evenimente au condus la o anchetă desfășurată de un comisar regal, iar documentele investigației oferă o perspectivă valoroasă asupra motivațiilor individuale ale funcționarilor și a tensiunilor dintre aceștia.

În mod ideal, fiecare epocă analizată ar fi trebuit să includă un studiu de caz similar, pentru a nuanța rezultatele analizei prosopografice. Totuși, din cauza intervalului temporal extins, acest lucru nu a fost posibil. Capitolul despre perioada dualistă este, în mod special, deficitar din acest punct de vedere, în ciuda faptului că epoca a fost marcată de o serie de evenimente notabile: scandaluri de corupție, sinuciderea unui vicecomite de origine ruteană, conflictul cu schismaticii ruteni și invazia rusă din 1914. Cu toate acestea, din cauza limitărilor impuse de structura studiului, aceste episoade au fost incluse doar ca note explicative, fără o analiză detaliată.

Printre funcționarii maramureșeni se regăsesc ruteni, maghiari și români. Distribuția lor etnică era invers proporțională cu ponderea fiecărui grup în totalul populației. Maghiarii reprezentau majoritatea funcționarilor, în timp ce rutenii formau cel mai mic procent. La nivelul întregii populații a județului, situația era diferită: maghiarii erau cel mai puțin numeroși dintre cele trei grupuri etnice, în timp ce rutenii aveau cea mai mare pondere. Proporția românilor în rândul funcționarilor era relativ similară cu cea din populația județului, situându-se în jurul valorii de 20–25%. Această situație este deosebit de interesantă, având în vedere că, până la mijlocul secolului al XVIII-lea, românii constituiau majoritatea funcționarilor comitatensi. Explicația acestui fenomen rezidă în faptul că, până la sfârșitul secolului al XVII-lea, doar românii aveau o clasă nobiliară în Maramureș, ceea ce însemna că nu exista alt grup care să ocupe funcțiile administrative.

Abia la sfârșitul secolului al XVII-lea și începutul secolului al XVIII-lea, nobilimea maghiară reformată din orașele de coroană (Khust, Tyachiv, Vyshkovo, Sighetu Marmăției și Câmpulung la Tisa) a început să se organizeze. Acești nobili activau inițial în serviciul aristocraților transilvăneni care dețineau titlul de comite suprem în comitat. După ce Maramureșul a devenit parte a Imperiului Habsburgic, acest mod de trai a dispărut. În același timp, numărul funcțiilor administrative centrale din comitat a crescut, iar nobilimea maghiară reformată a avut cele mai mari șanse de a ocupa aceste poziții. Majoritatea acestor nobili locuiau în centrul comitatului, în Sighetu Marmăției, iar funcțiile administrative centrale necesitau o

prezență constantă în acest oraș. De asemenea, accesibilitatea orașului Sighetu Marmăției era un factor important: doar cele cinci orașe de coroană erau conectate prin drumuri până în 1848, ceea ce facilita accesul la funcțiile administrative pentru nobilimea reformată. În timpul domniei Mariei Tereza, anumite funcții din administrația comitatului au devenit condiționate de absolvirea unor studii juridice. Pentru o lungă perioadă, singurele instituții de învățământ din județ au fost școlile reformate din orașele de coroană. Un rol deosebit de important în formarea funcționarilor l-au avut Școala Reformată înființată în secolul XVI și Academia Reformată de Drept, înființată în 1838 la Sighetu Marmăției. Acest avantaj educațional a influențat semnificativ structura administrației locale pe tot parcursul secolului al XIX-lea. Din totalul de 527 de funcționari analizați, reformații constituiau majoritatea relativă, ceea ce demonstrează influența pe termen lung a acestor avantaje.

Pentru români, funcțiile din plăși erau cel mai ușor de accesat, mai ales în plășile din sud-estul comitatului, populate aproape exclusiv de români. Probabil, mulți dintre funcționarii români dețineau pământuri în aceste zone, iar ocuparea unei funcții centrale ar fi implicat stabilirea unei reședințe permanente în centrul comitatului, ceea ce presupunea costuri ridicate. Distincția etnică dintre funcțiile centrale și cele din plăși este o caracteristică constantă pe întreaga perioadă analizată. Funcțiile centrale erau ocupate în majoritate de maghiari, în timp ce în administrația plășilor reprezentarea naționalităților era mai mare.

Creșterea numărului de funcționari maghiari s-a datorat, parțial, proliferării familiilor nobiliare românești la începutul secolului al XVIII-lea și emigrării unei părți dintre acestea din comitat, ca urmare a fragmentării moșiilor. Un alt factor important l-a constituit maghiarizarea unor familii nobiliare românești, precum Sztojka și Szaplanczay. Acestea, împreună cu familia Pogány, au avut un rol esențial în administrația județului încă din secolul al XVII-lea și până în perioada dualistă. Până în 1848, puterea în cadrul corpului de funcționari era împărțită între trei grupuri. Nobilii reformați din orașele de coroană ocupau cele mai importante funcții centrale. Prezența funcționarilor români era mult mai redusă decât în secolul al XVIII-lea, însă unele familii românești au continuat să furnizeze dregători de lungă durată, inclusiv vicecomiți și primpretori, unii dintre aceștia ajungând ulterior membri ai dietei și, mai târziu, ai parlamentului. Cel mai influent grup era format din familiile Sztojka, Pogány și Szaplanczay, singurele despre care

se poate afirma cu certitudine că dețineau proprietăți funciare semnificative chiar și în epoca reformelor.

În această perioadă, corpul funcționarilor era marcat de o fluctuație constantă, însă fără schimbări bruște. În alte comitate, din cauza conflictului politic dintre liberali și conservatori, era obișnuit ca aproape întregul corp de funcționari să fie înlocuit după o singură rundă de alegeri. În Maramureș, însă, această situație nu s-a manifestat, deoarece liniile de falie se conturau mai degrabă pe criterii confesionale și prin rivalități între clanurile de funcționari înrudiți. Tensiunile etnice au început să se manifeste spre sfârșitul perioadei, dar nu au reprezentat factorul principal al conflictelor.

Un exemplu relevant în acest sens este alegerea delegaților din 1843. Candidații erau susținuți de două grupări rivale: una îl sprijinea pe prim-pretorul Gabriel Mihályi, român și greco-catolic, și pe baronul Imre Sztojka, maghiarizat, dar cu rădăcini românești și romano-catolic. Cealaltă grupare îl susținea pe judecătorul Péter Móricz, reformat maghiar, și pe pretorul József Szaplanczay, romano-catolic maghiar. Prima tabără a fost denumită în surse drept „Partidul Man”, „partidul român” și „partidul catolic”, în timp ce a doua a fost numită „Partidul Pogány”, „partidul maghiar” și „partidul reformat”. Aceste denumiri reflectă trei factori esențiali ai conflictului: apartenența familială, etnia și confesiunea. Factorul familial poate fi dedus din numele Man și Pogány. Ladislau Man, vicecomite al județului, era înrudit cu prim-pretoriul Gabriel Mihályi și cu Imre Sztojka. Pe de altă parte, Károly Pogány, și el vicecomite, era înrudit cu familia Szaplanczay, care, la rândul său, avea legături cu familia Asztalos, implicată în organizarea campaniei. Linia de fractură dominantă în cadrul populației era cea confesională. Acest aspect este evident nu doar în tensiunile care au însoțit alegerile delegaților, ci și în componența confesională a corpului de funcționari. Jumătate dintre aceștia erau reformați, iar cealaltă jumătate catolici (romano-catolicii și greco-catolicii împreună), ceea ce reflectă echilibrul și, totodată, rivalitățile dintre cele două confesiuni în administrația comitatului.

Conflictul din cadrul elitei a fost, în esență, unul generațional, marcat de rivalitatea dintre cele două mari formațiuni familiale. Pál Szaplanczay, care deținea funcția de vicecomite de peste două decenii, a murit în 1832. La momentul decesului său, cei patru fii ai săi, Imre, Sándor, Zsigmond și József, erau încă foarte tineri și niciunul dintre ei nu era pregătit să-i preia poziția. În perioada în care aceștia își continuau studiile, Ladislau Man și Gabriel Mihályi au profitat de

golul de putere, aliindu-se cu familia Sztojka și eliminându-i astfel pe tinerii Szaplanczay din pozițiile de influență. Apogeul conflictului a fost atins în 1843, când gruparea Man-Mihályi-Sztojka a reușit să obțină victoria. Totuși, succesul a fost însoțit de un cost semnificativ. Alegerile au avut loc în Sighetu Marmăției, oraș cu o populație reformată numeroasă, care a reacționat violent la câștigarea scrutinului de către doi candidați catolici. Drept represalii, susținătorii învinșilor au devastat clădirea comitatului și au atacat și jefuit nobilii români care sărbătoreau victoria partidei lor. În cele din urmă, aceștia au fost evacuați din oraș de către armată.

Incidentul a atras atenția la nivel național, iar în comitat a fost trimis un comisar regal pentru a investiga situația. Pe parcursul anchetei, comisarul a descoperit și numeroase omisiuni comise de oficiali în exercitarea funcțiilor lor, ceea ce a dus la deschiderea unei a doua investigații. Întrucât ambele tabere au fost acuzate de neglijență, acestea și-au unit forțele împotriva comisarului, reușind astfel să blocheze orice consecință reală asupra funcționarilor implicați. Alegerile din 1845 și izbucnirea revoluției din 1848 au contribuit la soluționarea conflictului. În 1845, odată cu schimbarea generațională, în funcții au fost aleși cei care organizaseră alegerile de delegați din 1843. Noul sistem parlamentar din 1848 a avut un impact și mai profund asupra echilibrului de putere, permițând comitatului să trimită șase deputați parlamentari la Pesta, în loc de doar doi. Liderii vechilor partide au fost aleși în parlament, iar funcțiile vacante au fost ocupate de aliații lor.

Revoluția din 1848 a evidențiat două aspecte interesante. Primul este că nu a existat o fluctuație semnificativă a funcționarilor; dimpotrivă, oficialii importanți au fost promovați în poziții și mai înalte, iar cei mai tineri s-au alăturat armatei revoluționare. Aceștia au fost înlocuiți de funcționari mai vârstnici, deja retrași din activitate. Al doilea aspect este absența unui conflict etnic major în comitat. Funcționarii români din Maramureș, animați de conștiința de *hungarus*, au susținut revoluția maghiară din 1848–1849. În plus, experiențele din 1843, când membrii familiilor funcționarilor români fuseseră aproape victime ale mulțimii furioase, i-au determinat să evite confruntările în timpul revoluției. Clerul a jucat un rol esențial în menținerea păcii. Mulți oficiali români de rang înalt proveneau din familii de preoți, ceea ce le-a permis să colaboreze cu biserica pentru a asigura stabilitatea în comunitățile românești. De asemenea, preoții ruteni s-au alăturat revoluției maghiare, sperând să obțină sprijin financiar din partea guvernului de la Pesta.

Prezența rutenilor în administrație a fost extrem de redusă până în perioada neoabsolutistă. Acest fapt se explică prin poziția lor socială inferioară, dată de sărăcia și izolarea regiunilor în care locuiau, precum și de lipsa unei clase nobiliare semnificative. Dintre toate grupurile etnice, rutenii au fost cel mai puțin diferențiați social până la sfârșitul perioadei studiate. Abia în anii 1850 a început să se contureze un strat subțire de intelectuali ruteni, care au reușit să pătrundă în administrația județeană datorită sprijinului acordat de Episcopia de Mukachevo. Chiar și după promulgarea Diplomei din Octombrie, numărul lor nu a scăzut semnificativ. Pe de altă parte, mulți funcționari români și maghiari, care ocupaseră funcții în timpul revoluției, au lucrat și în administrația neoabsolutistă. Izolarea județului a făcut dificilă găsirea rapidă a unor înlocuitori, iar majoritatea funcționarilor nu dețineau moșii mari care să le asigure alte surse de venit. Din acest motiv, toleranța față de cei compromiși politic a fost considerabilă. Mulți dintre acești funcționari aparțineau elitei din epoca reformelor și a revoluției, astfel încât anul 1860 a marcat, de fapt, restaurarea pozițiilor lor, alături de apariția unui nou strat de funcționari tineri aflați la început de carieră.

Perioada liberală a adus schimbări radicale, dar de scurtă durată. Elita tradițională a comitatului, formată din maghiarii reformați și românii, a demisionat. Sarcina reorganizării administrației a revenit lui Péter Dolinay, un comisar regal de origine rutenă, numit direct de domnitor. Acesta a avut nevoie de doar două săptămâni pentru a reface corpul de funcționari, însă componența acestuia s-a schimbat semnificativ. Aproape jumătate dintre noii funcționari mai ocupaseră poziții administrative fie în anul precedent, fie în epoca reformei. Totuși, aceștia proveneau din rândul funcționarilor de rang inferior, promovați de Dolinay. Nu aveau legăturile de familie și pregătirea educațională necesare pentru a intra în elita administrației. Cealaltă jumătate a corpului de funcționari era alcătuită din persoane venite din alte comitate, care lucraseră în administrația neoabsolutistă. Aceștia nu aveau rădăcini în Maramureș, elita locală era ostilă față de ei, poziția lor depindea de comisarul regal. Această situație se reflectă și în datele analizei prosopografice: aproape că nu mai existau funcționari români, numărul maghiarilor reformați era extrem de redus, iar aproape niciun funcționar nu provenea dintr-o familie cu tradiție în administrație. Acești patru ani scurți au fost și perioada în care rutenii au ajuns să ocupe funcții deosebit de importante în administrația comitatului.

Acesta a fost al treilea pilon al puterii lui Dolinay. Întrucât rutenii fuseseră aproape complet absenți din funcțiile de conducere până atunci, comisarul regal s-a poziționat ca un protector al drepturilor acestora, consolidându-și astfel autoritatea. Această strategie i-a conferit o putere aproape absolută: funcționarii îi erau complet subordonați și nu exista nicio instanță care să-l tragă la răspundere, deși existau numeroase motive pentru a o face. A condus comitatul doar doi ani, în acest timp a delapidat fondurile publice, a influențat deciziile tribunalelor în favoarea sa și a abuzat de poziția sa, folosind prizonierele comitatului ca concubine. Mulți dintre funcționarii din perioada sa nu aveau calificările necesare pentru pozițiile pe care le ocupau. Un exemplu clar este fratele său, István Dolinay, care fusese doar un notar comunal și a fost promovat direct în funcția de prim-pretor al Maramureșului. Deși nu și-a exercitat niciodată atribuțiile, salariul său era încasat în mod regulat de Péter Dolinay. În cele din urmă, comisarul regal a fost tras la răspundere, însă înlăturarea sa a generat tensiuni etnice. Dolinay s-a prezentat drept un martir, susținând că nu a fost destituit din cauza actelor sale de corupție, ci din cauza originii sale rutene. Deși acuzațiile împotriva sa erau întemeiate, populația ruteană s-a simțit marginalizată, deoarece, până în acel moment, avusese o reprezentare foarte redusă în conducerea comitatului. Această situație s-a repetat de mai multe ori în județ, în epoci diferite și cu alți actori, ilustrând modul în care tensiunile interetnice puteau fi exploatare pentru corupție.

În 1865 au început negocierile care au dus la Compromisul Austro-Ungar din 1867. Alegerile din acel an au readus la putere elita tradițională a comitatului, formată din reprezentanții generației din epoca reformelor. Totuși, perioada dualistă timpurie a fost cea mai echilibrată din punct de vedere etnic. Tensiunile provocate de abuzurile lui Dolinay și de alegerile din 1843 au determinat înalții funcționari să adopte o atitudine conciliantă. Un exemplu clar în acest sens este Acordul de la Călinești din 1865, prin care s-a stabilit că reprezentanții comitatului în parlament vor fi doi ruteni, doi români și doi maghiari (unul reformat și unul romano-catolic). Spiritul acestui acord s-a reflectat și în alegerile de funcționari din 1867, când, pentru prima dată în istorie, Maramureșul avea un vicecomite maghiar, unul român și unul rutean.

Acest echilibru a durat până în anii 1880. Între 1867 și 1886, jumătate dintre înalții funcționari erau maghiari, iar cealaltă jumătate aparținea naționalităților (români și ruteni laolaltă), iar proporțiile erau similare în întregul corp administrativ. Pe măsură ce generația

reformistă îmbătrânea, procesul de maghiarizare a administrației a început să se accelereze, iar proporția maghiarilor a crescut până la alegerile din 1901. Paradoxal, după acest moment, numărul naționalităților din administrație a început din nou să crească, însă doar în posturi inferioare, fără influență politică. În plășile în care în mod tradițional prim-pretorii fuseseră români sau ruteni au fost înlocuiți cu funcționari maghiari. Această tendință poate fi explicată prin izbucnirea Primului Război Mondial. Maramureșul era un județ de frontieră, locuit majoritar de minorități etnice, iar procesul schismaticilor din Sighetu Marmăției din 1913–1914 a intensificat temerile elitei maghiare cu privire la influența mișcării panslave și influența Imperiului Rus. În acest context, loialitatea politică a devenit un criteriu esențial pentru numirea în funcții administrative, ceea ce a dus la creșterea numărului de funcționari maghiari. În același timp, pentru a calma tensiunile interetnice, autoritățile au mărit numărul funcționarilor proveniți din rândul naționalităților, însă doar în poziții administrative de rang inferior, fără putere reală de decizie.

Chiar și înainte de perioada dualistă, existau funcționari de origine evreiască în administrație, iar numărul lor a crescut sub dualism, dar nu într-un mod remarcabil. Aceștia se împărțeau în două categorii: evreii care și-au păstrat identitatea și cei asimilați. Cei care și-au păstrat identitatea au fost exclusiv medici de plasă. Dar nici cei asimilați nu au obținut funcții importante, cu excepția lui Alfréd Pál, un evreu asimilat, originar din Budapesta, care a devenit prim-pretor și a fost ales deputat în parlament. Familia Korányi (Kornfeld) a avut trei generații de funcționari în Maramureș. Primul a fost Viktor Móric Kornfeld, medic de plasă de origine vieneză, care s-a convertit la catolicism și și-a schimbat numele în Korányi. Fiul său, Frigyes, născut în Maramureș, a devenit pretor și ulterior judecător, iar nepotul său, Gyula, a fost procuror. Majoritatea proveneau din vestul Ungariei, iar singurii doi funcționari născuți în Maramureș erau fiii unor imigranți veniți tot din vest. Membrii comunității evreiești ortodoxe locale nu au fost prezenți în administrația comitatensă, ceea ce nu este surprinzător, deoarece majoritatea se ocupau cu agricultura, trăiau în sărăcie și formau o comunitate închisă, distinctă de celelalte grupuri etnice din județ.

Numărul oficiilor județene a crescut semnificativ în anii 1845, 1848 și 1860. Cu toate acestea, reforma administrativă de la începutul epocii dualiste a redus la jumătate numărul funcțiilor. Funcționarii rămași fără loc de muncă – în special cei care serviseră în administrația

neoabsolutistă și în perioada liberală – au fost transferați la tribunalele județene nou înființate. Fluctuația funcționarilor a fost deosebit de ridicată între 1883 și 1901. Multe oficii administrative au fost transferate din subordinea comitatului către administrația statală de nivel județean. În anii 1890, însă, au fost create noi posturi, deoarece au fost înființate două plăși noi. Schimbarea generațiilor din anii 1880 a condus la o instabilitate temporară, lăsând multe circumscripții parlamentare fără reprezentanți. Golul a fost umplut de câțiva dintre prim-pretori ceea ce, la rândul său, a generat noi locuri vacante în administrație. Tot în această perioadă, scandalurile de corupție legate de defrișările ilegale din pădurile comitatului au contribuit la creșterea fluctuației. După alegerile din 1901, corpul de funcționari s-a stabilizat, iar experiența administrativă medie a înalților funcționari a ajuns la 26 de ani, un indiciu al profesionalizării administrației, având în vedere că în epoca reformei această medie era de doar 18 ani. Totuși, trebuie menționat că, începând cu 1907, nu s-au mai organizat alegeri, ceea ce a limitat oportunitățile pentru schimbări majore.

Ca și în comitatul Zemplén, procesul de profesionalizare, deși „timid” este vizibil, însă legăturile familiale au continuat să joace un rol important. Între 1877 și 1895, proporția funcționarilor ai căror tați ocupaseră și ei funcții administrative comitatense a fost în creștere, atât în rândul corpului administrativ general, cât și în rândul funcționarilor superiori. În plus, practicanții care și-au început cariera între 1883 și 1900 și care proveneau din familii de funcționari aveau mai multe șanse să aibă o carieră de lungă durată în județ dacă tatăl lor a fost și el funcționar județean. Deși la sfârșitul perioadei dualiste omogenitatea corpului de funcționari părea să se dizolve, acest fenomen a fost mai degrabă superficial. Chiar și în 1918, majoritatea funcționarilor proveneau din rândul nobilimii, iar cea mai mare parte avea tați care fuseseră și ei funcționari județeni. Pe locul al doilea se aflau cei ai căror tați fuseseră funcționari comunali, de stat sau orășeni, iar al treilea grup era format din fiii preoților și profesorilor. Aceste categorii profesionale erau strâns legate de administrație, deoarece clerul avea un rol activ în alegerile funcționarilor, iar majoritatea profesorilor predau la Academia de Drept din Sighetu Marmației, instituția principală de formare a cadrelor administrative din comitat.

Înainte de dualism, județul avea o singură familie de funcționari de origine ruteană. Numărul acestora a crescut doar după 1867. Aceștia pot fi împărțiți în două categorii: cei de origine ruteană care și-au păstrat identitatea și cei care s-au asimilat și au devenit maghiari.

Aceștia din urmă își schimbau adesea numele și confesiunea și aveau soții maghiare. Noiile familii au reușit să ajungă la putere prin golul lăsat de înlăturarea lui Dolinay, după care a fost nevoie de noi funcționari ruteni pentru micșorarea tensiunilor din rândul populației rutene. Spre deosebire de funcționarii angajați de Dolinay, aceștia se considerau parte a națiunii politice maghiare și erau, în general, afiliați unuia dintre partidele guvernamentale ale perioadei dualiste.

Una dintre cele mai interesante rezultate ale cercetării este că familiile de funcționari români (Mihalyi, Mihalca, Iurca, Man, Pop) au fost cele mai de succes în perioada dualistă. Deși nu au avut un număr mare de înalți funcționari, au ocupat poziții esențiale în administrație. În această perioadă, județul a avut atât un comite suprem român, cât și un vicecomite român, iar Ioan Mihalyi a deținut funcția de prim-procuror timp de 43 de ani. Fratele său, Petru Mihalyi, a reprezentat unul dintre districtele județului în parlament aproape fără întrerupere între 1865 și 1910. Fiul său cel mare, Gabriel Mihalyi jr., a fost prim-pretor al plășii Sugatag timp de 18 ani, iar fiul său mai mic, Peter jr., a luat locul tatălui ca și reprezentant parlamentar din 1910. Pop Simion, prim-pretor al plășii Visó, a rămas în funcție timp de 18 ani și deținea nu mai puțin de 18.000 de iugăre de pământ.

Succesul acestor familii poate fi explicat prin mai mulți factori. În primul rând, și-au consolidat poziția încă din epoca reformei. Căsătoriile dintre familiile române au jucat un rol semnificativ, fiind utilizate strategic pentru a forma alianțe electorale. Prima generație de funcționari provenea adesea din familii de preoți, iar tații lor erau activ implicați în campaniile electorale ale fiilor. Sistemul electoral le era, de asemenea, favorabil, întrucât doar nobilimea avea drept de vot, iar mica nobilime românească reprezenta cea mai mare parte a nobilimii din Maramureș. Aceasta locuia aproape de reședința de județ, ceea ce o făcea ușor de mobilizat în alegeri. Un alt factor esențial a fost rolul pe care acești funcționari români l-au jucat în revoluția din 1848. Datorită conștiinței de *hungarus*, ei au luptat alături de maghiari, ceea ce le-a adus un prestigiu considerabil la începutul epocii dualiste, pe care au reușit să-l transforme în capital politic. Generațiile care au crescut sub dualism erau deja mult mai bine integrate în societatea maghiară. Mulți dintre ei aveau soții maghiare, iar educația lor se desfășura în instituții de prestigiu. Printre universitățile frecventate se numărau Universitatea Regală din Budapesta și Academia Reformată de Drept din Sighet, iar unii studenți ajungeau chiar și la Viena.

Colaborarea politică cu partidele aflate la guvernare a fost un alt element-cheie al ascensiunii lor. Funcționarii români asigurau majoritatea necesară pentru candidații guvernamentali la alegerile parlamentare din plășile românești, iar în schimb, guvernul închidea ochii la afacerile dubioase ale unor oficiali români. Această relație de reciprocitate le-a asigurat influența nu doar în perioada dualistă, ci și după 1918. Pacturile politice cu Partidul Național Liberal le-au permis să își păstreze pozițiile și în statul român de după Marea Unire. Familiile de funcționari români au fost singurele care au reușit să rămână în administrație și după 1918, dar și după schimbările din 1940. Continuitatea elitei administrative a fost complet întreruptă abia după 1945, odată cu instaurarea regimului comunist.

Cercetările trebuie continuate în viitor. Este necesară o analiză a funcționarilor care nu au obținut funcții importante, a numirilor și a proprietăților acestora. Perioada neoabsolutistă rămâne insuficient studiată, iar un studiu prosopografic măcar asupra înalților funcționari este o prioritate. Pentru perioada dualistă, trebuie aprofundată cercetarea intereselor economice ale funcționarilor și a rolului lor în instituțiile educaționale. Implicarea în asociațiile culturale și rețelele familiale necesită, de asemenea, investigații suplimentare. Scandalurile politice și cazurile de corupție trebuie analizate mai detaliat pentru a înțelege mai bine dinamica puterii și a punctelor de tensiune dintre funcționari. Soarta funcționarilor de origine ruteană de după 1918, merită un studiu mai aprofundat. În final, pe baza metodologiei stabilite, se poate face un studiu asupra corpului de funcționari dintr-un comitat învecinat – de exemplu Satu Mare – prin comparație am primi o perspectivă mai clară asupra particularităților Maramureșului.

Surse și bibliografie

Surse arhivistice

Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Maramureș

F 22 Colecția Documente „Foi Volante”

- Nr. inv. 59: Documente Achiziționate de la familia Mihályi din Sighet

F 45 Prefectura Județului Maramureș

- Nr. inv. 388: Inventarul Protocoalelor de Ședinte ale Congregației comitatului Maramureș 1629–1848
- Nr. inv. 340: Inventarul registrelor cu procese verbale de sedință ale Comitetului municipal al comitatului Maramureș 1860–1917
- Nr. inv. 391: Inventarul documentelor ordonate pe probleme
- Nr. inv. 629: Inventarul documentelor ordonate scriptic pe probleme
- Nr. inv. 692: Acta Politica
- Nr. inv. 818: Acte prezidențiale ale comitelui suprem, inventar scriptic pe probleme
- Nr. inv. 1020: Inventarul documentelor comitelui suprem între anii 1867–1895 a căror registre contemporane de evidență nu s-au păstrat
- Nr. inv. 1045: Tabel cu personalul prefecturii

F 430 Gimnaziul Romano Catolic Sighetu Marmației

- Nr. inv. 948: Inventarul documentelor arhivistice

F 48 Colecția personală academician Ioan Mihalyi de Apșa

- Nr. inv. 329 (nu are titlu)

Direcția Județeană Cluj a Arhivelor Naționale

F 245 Fondul familiei Mihalyi:

- Nr. inv. 204: Documente despre alegerile de deputați 1843–1844
- Nr. inv. 1204 (nu are titlu)

Arhivele de Stat din Austria (Österreichisches Staatsarchiv), Haus-, Hof- und Staatsarchiv, Kabinettsarchiv Staatsrat

Kabinettsarchiv Staatsrat, Staastratakten:

- 1842: cutia 15.
- 1844: cutia 3.
- 1845: cutia 4.

Arhivele Naționale Maghiare (Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára)

A 39, Magyar Királyi Kancellára, Acta Generalia (1770 –1848)

- 1844

C 44 Magyar Királyi Helytartótanács Departamentum politicum comitatum

- F8:1848

D 188 Abszolutizmus kori levéltár, Magyar Király Udvari Kancellária

- Személyügyi Nyilvántartások, 6. csomó, Bach-korszakbeli kimutatások

D 189 Abszolutizmus kori levéltár, Magyar Királyi Udvari Kancellária, Általános Iratok

- 21. csomó
- 109. csomó

D szekció Abszolutizmus-kori levéltár, 191 Magyar Királyi Helytartótanács Elnökségi iratok (1861-1867)

- 1862/III
- III.A csomó

- III.R csomó
- I. D. csomó

Muzeul Maramureşului din Sighetul Marmaţiei

- Fondul Ioan Mihalyi de Apşa (fond neorganizat)

Biserica Reformată din Sighetu Marmaţiei:

- *A Máramaroszigeti Református Egyház születési anyakönyvei:* 1790, 1807, 1815, 1816, 1819, 1822, 1825, 1826, 1828, 1876, 1878, 1881, 1886.
- *A Máramaroszigeti Református Egyházközség Halálozási Anyakönyve:* 1832, 1842, 1862, 1881.
- *Máramaroszigeti Református Egyházközség Házassági Anyakönyvei:* 1845, 1874, 1876, 1879, 1880, 188,

Alte surse arhivistice:

- *Kovássy Imre és Pál sírköve a Máramaroszigeti Református Egyház temetőjében.*

Surse publicate

Anuare şcolare

- *A Budapesti Kir. Magyar Tudomány-Egyetem Almanachja az MCMVI–MCMVII. tanévre.* Budapest, Magyar Királyi Tud.-Egyetemi Nyomda, 1907.
- *A Budapesti Kir. Magyar Tudomány-Egyetem Almanachja MDCCCLXXXIII–LXXXXIV-ről.* Budapest, Frankling Társulat Könyvnyomdája, 1884.
- *A Magyar Királyi Tudományegyetem személyzete, 1830–1870.* Buda, Királyi Tudományegyetem Nyomdája, 1830.
- *A Magyar Királyi Tudomány-Egyetem személyzete.* MDCCCLXIII–IV. Budán, A Magyar Királyi Egyetemi Nyomda Betűivel, 1864.
- *A Magyar Királyi Tudomány-Egyetem személyzete.* MDCCCLXIX–LXX. Budán, A Magyar Királyi Egyetemi Nyomda Betűivel, 1870.

- *A Magyar Királyi Tudomány-Egyetem személyzete.* MDCCCLXV–VI. Budán, A Magyar Királyi Egyetemi Nyomda Betűivel, 1866.
- *A munkácsi magyar királyi állami főgimnázium és a vele kapcsolatos állami internátus értesítője az 1905–1906. tanévről.* Munkács, Grünstein Mór Gyorsajtó, 1906.
- *A pesti ág. hitv. evang. főgymnasium értesítője 1874/75.* Budapest, Athenaeum Nyomda, 1875.
- *A pozsonyi kir. kath. főgymnasium értesítője az 1867–68. évről.* Pozsony, Schreiber Alajos Nyomtatványa, 35;
- *A prémontrei kanonok-rend nagyváradai kath. főgymnasiumának értesítője az 1880–81. tanévről.* Nagyvárad, Hollósy Jenő Könyvnyomdája, 1881.
- *A szatmári kath. királyi főgimnázium tudósítványa az 1874–75. tanévről.* Szatmárnémeti, Szabadsajtó Nyomda, 1875.
- *A Szatmári kir. kath. főgymnasium 1879–80. évi értesítője.* Szatmárnémeti, Szabadsajtó Nyomda, 1880.
- *A szatmári királyi kath. fő-gymnasium tudósítványa az 1865–66-ik tanévre.* Szatmárnémeti, Kovács Márton Nyomdája, 1866.
- *A szatmárnémeti kir. kath. főgimnázium 1908–1909. évi értesítője.* Szatmárnémeti, Pázmány-Sajtó Könyvnyomda, 1909.
- *A zirci-ciszterci rend pécsi főgimnáziumának jelentése 1888.* Pécs, Taisz József Könyvnyomdája, 1888.
- *Anuarul institutelor de învățământ gr.-cat. din Balázsfalva (Blaj) pe anul școlastic 1914–15.* Balázsfalva (Blaj), Tipografia Seminarului Teologic Greco-Catolic, 1915.
- Becsek Sándor (szerk.): *A szatmár-Németi h. h. gymnasium 1881–82. évi értesítője.* Szatmárnémeti, Nagy Lajos Könyvnyomdája, 1882.

- Billmann Márton (közli): *A lugosi róm. kath. nagy. főgymnasium értesítője az 1881–82. tanévről.* Lugos, Wenczely János és Fia Könyvnyomdája, 1882.
- Cseh Lajos (kiad.): *A kegyes-tanítórendiek vezetése alatt álló nagykárolyi róm. kath. főgimnázium értesítője az 1907–1908-ik iskolai évről.* Nagykároly, Kölcsey-Nyomda, Nagykároly, 1908.
- *Értesítő a máramaros-szigeti kegyestanítórendi algymnasiumról az 1880/81. tanév végén.* Máramarossziget, Máramarosi Részvénytársaság, 1881, 21;
- Gergely György – Jakubinyi Péter (kiad.): *A máramaros-szigeti ev. ref. Lyceum (jogakadémia és államilag segélyezett főgimnázium) értesítője az 1915–1916.* Máramarossziget, Wizner és Dávid Motorerőre berendezett Könyvnyomdájában, 1916.
- Graeffel János (kiad.): *A nagyszombati érseki főgimnázium értesítője az 1884–85. tanév végén.* Nagyszombat, Winter Zsigmondnál, 1885.
- Graeffel János (kiad.): *A nagyszombati érseki főgimnázium értesítője az 1885–86. tanév végén.* Nagyszombat, Winter Zsigmondnál, 1886.
- Janki Károly (kiad.): *A kegyes-tanítórendiek budapesti főgymnasiumának értesítője az 1900/1901. tanévről.* Budapest, Hornyánszky Viktor Cs. és Kir. Udvari Könyvnyomdája, 1901.
- Keller János: *A piaristák Szigeten a XVIII. Században.* In: Keller János (szerk.): *A máramarosszigeti kir. kath. főgimnázium értesítője az 1913–14. tanévről.* Máramarossziget, Berger Nyomda, 1913.
- Krüzselyi Bálint: Ifj. Timár Pál emlékezete. *A máramaros-szigeti hely. hitv. lyceum értesítője az 1891/92. évről.* Máramarossziget, Máramarosi Részvénytársaság, 1892.
- Lányi János – Dobay Sándor (szerk.): *A máramaros-szigeti ev. ref. lyceum értesítője az 1897–98. tanévről.* Máramarossziget, Sichermann Mór Nyomdája.
- Molnár Pál (kiad.): *A máramarosszigeti református gimnázium évkönyve az 1942–43. iskolai évről.* Máramarossziget, 1942.

- Pap Tibor – Dobay Sándor (kiad.): *A máramaros-szigeti ev. ref. lyceum (jogakadémia és államilag segélyezett főgimnázium) értesítője az 1901–902.* Máramarossziget, Berger Miksa Könyvnyomdája, 1902.
- Pap Tibor – Dobay Sándor (kiad.): *A máramaros-szigeti ev. ref. lyceum (jogakadémia és államilag segélyezett főgimnázium) értesítője az 1902–903.* Máramarossziget, Nyom. Wizner és Dávid Könyvnyomdájában, 1903.
- Pap Tibor – Dobay Sándor (kiad.): *A máramaros-szigeti ev. ref. lyceum (jogakadémia és államilag segélyezett főgimnázium) értesítője az 1903–904.* Máramarossziget, Nyom. Wizner és Dávid Könyvnyomdájában, 1904.
- Pap Tibor – Dobay Sándor (kiad.): *A máramaros-szigeti ev. ref. lyceum (jogakadémia és államilag segélyezett főgimnázium) értesítője az 1908–909.* Máramarossziget, Wizner és Dávid Motorerőre berendezett Könyvnyomdájában, 1909.
- Schlick István (kiad.): *A nagyszombati érseki főgimnázium értesítője az 1888–89. tanév végén.* Nagyszombat, Winter Zsigmondnál, 1889.
- Schönvitzky Bertalan: *A pozsonyi kir. kath. főgymnasium története.* Pozsony, Eder István Könyvnyomdája, 1896.
- *Status praesens Regiae Literarum Universitatis Ungaricae, quae Pesthini est.* Buda, Typis Regiae Scient. Universitatis Ungaricae, 1830.
- Szilágyi István (kiad.): *A máramaros-szigeti helvét lyceum értesítője az 1885/56 évről.* Máramarossziget, Máramarosi Részvénytársaság, 1886.
- Szilágyi István (kiad.): *A máramaros-szigeti helvét lyceum értesítője az 1891/92 évről.* Máramarossziget, Máramarosi Részvénytársaság, 1892.
- Szilágyi István (kiad.): *A máramaros-szigeti helvét lyceum értesítője az 1893/94 évről.* Máramarossziget, Blumenfeld és Dávid Könyvnyomdájában, 1894.
- Szilágyi István (kiad.): *A máramaros-szigeti helvét lyceum értesítője az 1894/95 évről.* Máramarossziget, Blumenfeld és Dávid Könyvnyomdájában, 1895.
- Szilágyi István (szerk.): *A máramaros-szigeti ev. ref. lyceum értesítője az 1896–97. tanévről.* Máramarossziget, Sichermann Mór Nyomdája, 1897, 102;

- Szilágyi István (szerk.): *A máramaros-szigeti helv. hitv. lyceum értesítője az 1894/5. évről.* Máramarossziget, Blumenfeld és Dávid Könyvnyomdája, 1895.
- Szilágyi István: A máramaros-szigeti reform. tanoda történetének rövid vázlata. In: Szilágyi István (szerk.): *A máramarosszigeti helvét hitvallású lyceum értesítője az 1889–1890. évről.* Máramarossziget, Viski Balázs Könyvnyomdája, 1890.
- Szilágyi István: Sztojka László emlékezete. In: Szilágyi István (szerk.): *A máramarosszigeti helvét hitvallású lyceum értesítője az 1889–1890. évről.* Máramarossziget, Viski Balázs Könyvnyomdája, 1890.
- Szöllősy Miklós – Dobay Sándor (kiad.): *A máramaros-szigeti ev. ref. lyceum (jogakadémia és államilag segélyezett főgimnázium) értesítője az 1896–97. tanévről.* Máramarossziget, Sichermann Móránál, 1897,
- Vasile Bologa (publ.): *Anuarul școalei civile de fete cu internat și drept de publicitate a „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“ pe anul școlar 1911–1912.* Nagyszeben (Sibiu), Tiparul tipografiei arhidiecezane, 1912.
- Vasile Bologa (publ.): *Anuarul școalei civile de fete cu internat și drept de publicitate a „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“ pe anul școlar 1907–1908.* Nagyszeben (Sibiu), Tiparul tipografiei arhidiecezane, 1908.
- Vékony Antal: Emlékbeszéd Nánásy Lajos kormányzó-tanács tag felett. In: Szilágyi István (szerk.): *A máramaros-szigeti helvét hitv. lyceum értesítője az 1887/8. évről.* Máramarossziget, Vider Mendel Nyomdája, 1888.
- Vékony Antal: Móricz Károly Emlékezete. Szilágyi István (szerk.): *A máramaros-szigeti helv. hitv. lyceum értesítője az 1893/94 évről.* Máramarossziget, Blumenfeld és Dávid Könyvnyomdája, 1894.
- Vékony Antal: Veréczy Lajos emlékezete. In: Szilágyi István (szerk.): *A máramaros-szigeti helv. hitv. lyceum értesítője az 1894/95. évről.* Máramarossziget, Blumenfeld és Dávid Könyvnyomdája, 1895.

- Zulawsky Elemérné: *A m. kir. állami nőipariskola értesítője az 1918/9–1928/9. tan évekről.* Budapest, Stephaneum Nyomda és Könyvkiadó, 1929.
- Zvarinyi Sándor (szerk.): *A késmárki ág. hitv. evang. kerületi lyceum 1891/92. tanévi értesítője.* Késmárk, Sauter Pál Könyvnyomdája, 1893.

Necrologuri

- Debreceni Református Kollégium Nagykönyvtára. Gyászjelentések gyűjteménye. https://library.hungaricana.hu/hu/collection/debreceni_refkoll_nagykonyvtara_gyaszjelen_tesek/
- Országos Széchényi Könyvtár. Gyászjelentések gyűjteménye. <https://dspace.oszk.hu/handle/20.500.12346/663648>

Genealogii

- Bujanovics Eszter családfája. <https://www.geni.com/people/Eszter-Bujanovics/6000000021789339135> (2025. jan. 27.)
- Gyenge János családfája. <https://www.geni.com/people/J%C3%A1nos-Cs%C3%ADkjen%C5%91falvi-Gyenge/6000000003023899885> (2025. jan. 27.)
- Gyulafalvy (Rednik) Sándor családfája. <https://www.geni.com/people/S%C3%A1ndor-Gy%C3%B6rgy-Lajos-Gyulafalvy-Rednik-de-Gyulafalva/348973159400012663> (2025. jan. 31.)
- Hegedűs Krisztina családfája. <https://www.geni.com/people/Krisztina-Heged%C5%B1s/60000000021197623494> (2025. jan. 27.)
- Hoffmann Brúnó családfája. <https://www.geni.com/people/Br%C3%B1o-Frigyes-Hoffmann/60000000048764427882> (2025. jan. 27.)
- Johanna Fluck családfája <https://www.geni.com/people/Johanna-Fluck/60000000074828375153> (2024. máj. 16)

- *Kecskeméti Kormoss Zsuzsanna családfája:* <https://www.geni.com/people/Zsuzsanna-Kormoss-de-Kecskem%C3%A9t/6000000017612191351> (2025. jan. 27.)
- *Mihálka Jusztina családfája.* <https://www.geni.com/people/Jusztina-Mih%C3%A1lka/6000000002930298828> (2025. jan. 28.)
- *Móricz Kálmán családfája.* <https://www.geni.com/people/K%C3%A1lm%C3%A1n-M%C3%B3ricz-de-T%C3%A9cs%C5%91/6000000039785746568> (2025. jan. 24.)
- *Rafinszky Franciska családfája:* <https://www.geni.com/people/Franciska-Farkas/6000000141008596833> (2024. máj. 16).
- *Rednik Sándor családfája.* <https://www.geni.com/people/S%C3%A1ndor-Gy%C3%B6rgy-Lajos-Gyulafalvy-Rednik-de-Gyulafalva/348973159400012663> (2025. jan. 24.)
- *Rétyi Gazda Gyula családfája.* <https://www.geni.com/people/Gyula-r%C3%A9tyi-%C3%A9s-illyefalvi-Gazda/6000000045820954362> (2025. jan. 24.)
- *Szőllősy I. Károly családfája.* <https://www.geni.com/people/K%C3%A1roly-Sz%C3%B6ll%C5%91sy-de-Sziget/6000000114229969912> (2025. jan. 26.)
- *Szőllősy István családfája.* <https://www.geni.com/people/Istv%C3%A1n-Sz%C3%B6ll%C5%91sy-de-Sziget/6000000170108320822>
- *Sztojka Júlia családfája.* <https://www.geni.com/people/J%C3%BAlia-Sztojka-de-Szala-es-Kirchfalva/353598325330013067> (2025. jan. 27.)
- *Vasady Heléna családfája.* <https://www.geni.com/people/Hel%C3%A9na-Vasady/6000000013311782301> (2025. jan. 27.)

Alte surse

- *A Magyar Korona Országában az 1881. év elején végrehajtott népszámlálás főbb eredményei megyék és községek szerint részletezve.* Budapest, Pesti Könyvnyomda-Részvénytársaság, 1882.

- *A Magyar Korona Országainak 1900. évi népszámlálása. Első rész. A népesség általános leírása.* Budapest, Pesti Könyvnyomda-Részvénytársaság, 1902.
- *A Magyar Korona Országainak mezőgazdasági statisztikája. Gazdacímtár, II. köt.* Budapest, Pesti Könyvnyomda-Részvény-Társaság, 1897.
- *A Magyar Szent Korona Országainak 1900. évi Népszámlálása, harmadik rész, a népesség részletes leírása.* Budapest, Pesti Könyvnyomda-Részvénytársaság, 1902.
- *A Magyar Történelmi Társulat évkönyve.* Budapest, Athenaeum Részvénytársulat Könyvnyomdája, 1895.
- *A Magyar Tudós Társaság évkönyvei 4. köt.* Buda, A Magyar Királyi Egyetem Betűivel, 1840.
- *A Szövetkezett Balpárt arcképcsarnoka.* Budapest, 1905.
- Acsády Sándor: A megyei utak. In: Szilágyi István (szerk.): *Máramaros vármegye egyetemes leírása.* Budapest, A Magyar Királyi Egyetem Könyvnyomdája, 1876.
- *Analele Academiei Române Seria II. – Tomul XXXVII. 1914–1915.* București, Librăria Socec & Co., 1915.
- Arató Géza: *Magyar Sport*, 1. köt. Budapest, 1935.
- *Az 1910. Évi június hó 21-ére hirdetett országgyűlés képviselőházának naplója*, 40. köt. Budapest, Athenaeum Irodalmi és Nyomdai Részvénytársulat Könyvnyomdája, 1918, 425–427.
- Bagossy Bertalan – Domahidy István: Szatmár vármegye története. In: Borovszky Samu (szerk.): *Magyarország vármegyéi és városai, Szatmár vármegye.* Budapest, Országos Monográfia Társaság, 1908.
- Baján Gyula (szerk.): *Parlamenti Almanach az 1922–1927. évi Nemzetgyűlésre (Sturm-féle országgyűlési almanach).* Budapest, Magyar Távirati Iroda R.-t., 1922.

- Bélay Vilmos: *Máramaros megye társadalma és nemzetiségei a megye betelepítésétől a XVIII. század elejéig*. Budapest, Sylvester Nyomda Rt., 1943.
- Bilkei Gorzó Bertalan: *Szatmár vármegye nemes családjai*. Nagykároly, Gál Samu Könyvkereskedő kiadása, 1910.
- Blasszauer Róbert (szerk.): *Az IHNETOV munkanaplója, Vitéz Bély Alajos vezérezredes Hadtörténelmi Levéltárában őrzött irataiból (1941–1943)*. Budapest, Petit Real Kiadó, 2002, 329.
- Constantin Reichenauer von Reichenau – Géza von Cserghő – Oszkár Bárczay: *J. Siebmacher's grosses und allgemeines Wappenbuch. Vierten Banden Zwölfte Abtheilung. Der Adel von Siebenbürgen*. Nürnberg, Verlag von Baur und Rappe, 1898, 110.
- Czipile, Alexandru: *Documente privitoare la episcopia din Maramurăş*. Bucureşti, Librăria Socec & Co., 1916.
- Decrete regale ale ministerului de interne. *Monitorul oficial*, (17. noi. 1933.), nr. 266, 7172.
- Dercsényi László. *Adalékok Zemplén Vármegye Történetéhez*, 5. évf. (1899. máj. 01.), 5. sz.
- Duliskovich Mihály: Máramaros vármegye részletes rövid ismertetése. *Tudományos Gyűjtemény X. köt.* Pest, Trattner-Károlyi Nyomda, 1841.
- Duliskovich Mihály: Máramaros vármegye Verchovinai Járásának ismertetése. In: *Tudományos Gyűjtemény*, 22. évf. (1838), 12. sz.
- Dupka György – Zubánics László (szerk.): *A kivégzett, lágerekben elhunyt kárpátaljai magyar képviselők (1945–1949)*. Ungvár – Budapest, Intermix Kiadó, 2017.
- Eötvös József: *A falu jegyzője I. kötet*. Pest, 1845.
- Fabro Henrik – Ujlaki József (szerk.): *Sturm-féle Országgyűlési alamanach 1906–1911*. Budapest, Wodianer F. és Fia, 1906.

- Fényes Elek: *Magyar országnak s a hozzá kapcsolt tartományoknak mostani állapotja statistikai és geographiai tekintetben 1–2.* Pest, Trattner-Károlyi Nyomtatása, 1836, 1847.
- Filipaşcu, Alexandru: Contribuţiuni documentare la administrarea Maramureşului. *Transilvania*, an. 73. (1942), nr. 7–8.
- Filipaşcu, Alexandru: Înstrăinarea unor familii şi averi maramureşene prin încrucişarea cu străinii. *Transilvania*, an. 73. (1942), nr. 10.
- Fodor György – Vende Aladár – Bilkei Gorzó Bertalan: *Nemes családok.* In: Borovszky Samu (szerk.): *Magyarország vármegyéi és városai, Szatmárnémeti.* Budapest, Országos Monográfia Társaság, 1908.
- Gagyí Jenő: *A Magyarországi Románok Egyházi, Iskolai, Közművelődési, Közgazdasági Intézményeinek és Mozgalmainak Ismertetése.* Budapest, Uránia Könyvnyomda, 1909.
- Galánthai Nagy Sándor: *Magyar Compass* 39/1., 40/1., 43/1. köt. Budapest, 1911, 1912, 1915.
- Gerő József: *A M. Kir. Belügyminiszter által igazolt nemesek 1867–1937.* Budapest, Kovács és Szegedi Nyomdája, 1938.
- Hellebronth Kálmán: *A magyar testőrség névkönyve 1760–1918.* Budapest, Stádium Sajtóvállalat Részvénytársaság, 1939.
- Herrman Antal: Örmények Máramarosban. *Armenia*, 19. évf. (1905), 10. sz., 318–319.
- Hortobágyi Jenő (szerk.): *Keresztény magyar közéleti almanach*, 2. köt. Budapest, „Pátria” Irodalmi Vállalat és Részvénytársaság, 1940.
- Huszár György: Morelli Gusztáv. Megemlékezés születésének 100. évfordulójáról. *Orvosi Hetilap*, 119. évf. (1978. dec. 24.), 52. sz., 3203, 3207.
- Ifj. Dr. Reiszig Ede: Szabolcs vármegye nemes családai. In: Borovszky Samu (szerk.): *Magyarország vármegyéi és városai, Szabolcs vármegye.* Budapest, „Apollo” Irodalmi Társaság, 1900.

- ifj. dr. Reiszig Ede: Zemplén vármegyei nemes családai. In: Borovszky Samu (szerk.): *Magyarország vármegyéi és városai, Zemplén vármegye és Sátoraljaújhely*. Budapest, Országos Monográfia Társaság, 1905.
- Illésy János – Pettkó Béla: *A királyi könyvek. Jegyzéke a bennük foglalt nemesség, cím, címer, előnév és honosság adományozásoknak 1527–1867*. Budapest, A M. Kir. Orsz. Levéltár Felügyelete alatt, 1895.
- Kempelen Béla: *Magyar nemes családok, 1., 4. 5., 6., 7., 8., 9., 10. köt.* Budapest, Grill Károly Könyvkiadóvállalata, 1911, 1912, 1913, 1914, 1915, 1931.
- Kenyeres Ágnes (szerk.): *Magyar életrajzi lexikon, 2. kötet*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1982, 804.
- *Képviselőházi irományok, 1861 I. kötet, 23.*
- Komáromy András: A Nagy-iday család leszármazása. *Turul*, 7. évf. (1889), 3. sz.
- Komáromy András: Dralepszikai Horváth család (címerrel). *Nagy Iván Családtörténeti Értesítő* 1. évf. (1899).
- Kossuth Lajos: *Kossuth Lajos összes munkái 6. Ifjúkori iratok. Törvényhatósági tudósítások*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1966.
- Kovássy Elemér: Kovássy család (címerrel). *Nagy Iván Családtörténeti Értesítő*, 2. évf. (1900), 2. sz.
- Kovássy Zoltán: Almanemesítés Máramarosban. *Honismeret*, 9. évf. (1981), 1. sz.
- Krüzselyi Bálint: Lator Bálint jogtanár emlékezete. In: Szilágyi István (szerk.): *A máramaros-szigeti helvét hitv. lyceum értesítője az 1890/91. évről*. Máramarossziget, Máramarosi Részvénytársaság, 1891.
- Kutka Kálmán: A megye közigazgatási szervezetének az ismertetése. In: Szilágyi István (szerk.): *Máramaros vármegye egyetemes leírása*. Budapest, Magyar Királyi Egyetemi Nyomda, 1876.

- Lehoczky Tivadar: *Beregvármegye monográphiája*, 3. köt. Ungvár, Pollacsek Miksa Könyvnyomdája, 1881.
- Madarász Elemér (szerk.): *Magyar politikai és közigazgatási compass*. Budapest, Magyar Politikai és Közigazgatási Compass Kiadóvállalata, 1940.
- *Magyarország tiszti cím- és névtára*: 1873, 1879, 1884, 1886, 1887, 1889, 1890, 1891, 1892, 1893, 1894, 1895, 1896, 1897, 1899, 1900, 1901, 1902, 1903, 1904, 1905, 1906, 1907, 1908, 1909, 1911, 1912, 1913, 1914, 1915, 1916, 1917, 1918, 1927, 1928, 1938, 1941, 1942, 1943, 1944. Budapest, Pesti Könyvnyomda-Részvénytársaság 1874–1944.
- Magyary Kossa Sámuel úrnak. *Nagy Iván Családtörténeti Értesítő*, 3. évf. (1901), 1. sz.
- Magyary Kossa Sámuel: A Roffi Borbély család. *Nagy Iván Családtörténeti Értesítő*, 3. köt. (1901), 5–6. sz.
- *Máramaros Megye 1841-ik évi köz- és kisebb gyűléseinek jegyzőkönyve az 1677-ik számtól 2630-ig*.
- Márkus Dezső – Térffy Gyula (szerk.): *Magyar törvénytár*, 4., 7., 8., 9., 12., 15., 16., 18., 26., 27., 38. köt. Budapest, Franklin Társulat, 1896, 1897, 1900, 1901, 1902, 1903, 1914.
- *Megbővített közhasznú nemzeti kalendárium, 1868-diki szökő éve*. Pest, 1868.
- Mihók Sándor: *Magyar Compass*, 2., 5., 16., 18. köt. Budapest, 1874, 1877, 1888, 1890.
- Monte Dégói Albert Ferencz (szerk.): *Közhasznú honvezér kalendárium 1843. közévre*. Pest, Landerer és Heckenast, 1943.
- Nagy Iván: *Magyarország családai czimerekkel és nemzedékrendi táblákkal* 4., 5., 7., 9., 10., 12. köt. Pest, Kiadja Ráth Mór, 1858, 1859, 1860. 1862, 1863, 1865.
- Nagy Iván: *Magyarország családai czimerekkel és nemzedékrendi táblákkal*, 1, 3. köt. Pest, Nyomtatott Beimel J. és Kozma Vazulnál, 1857, 1858.
- Nagy Iván: *Magyarország családai czimerekkel és nemzedékrendi táblákkal, pótlék-kötet*. Pest, Kiadja Ráth Mór, 1868.

- Nagy Iván: *Zelistyei Wlád Család*. Pest, Emich Gusztáv Nyomdája, 1866.
- Németh József (szerk.): *Magyarország földbirtokosai*. Budapest, Hungaria könyvnyomda, 1893.
- Orosz Ernő: Heves vármegye nemes családai. In: Borovszky Samu (szerk.): *Magyarország vármegyéi és városai, Heves vármegye*. Budapest, Országos Monográfia Társaság, 1910.
- P. Szathmáry Károly (szerk.): *Az 1884. évi szeptemberhó 27-ére hirdetett országgyűlés képviselőházának naplója*, 9. köt. Budapest, Pesti Könyvnyomda Részvény-Társaság, 1886.
- P. Szathmáry Károly (szerk.): *Az 1884. évi szeptemberhó 27-ére hirdetett országgyűlés képviselőházának naplója*, 10. köt. Budapest, Pesti Könyvnyomda Részvény-Társaság, 1886.
- Palugyay Imre: *Megye-rendszer hajdan és most 2*. Pest, 1844.
- Pap József: *Adalékok Máramaros történetéhez*. Máramarossziget, Máramarosi Független Újság, 1909.
- Petri Mór: *Szilágy vármegye monográphiája*, V. köt. Zilah, 1903.
- Petrovay György: A bilkei Lipcsey család leszármazása (Első közlemény. Két címerrajzzal). In: *Turul*, 1894, 3. sz.
- Petrovay György: A dolhai és petrovai Petrovayak története 1450-től napjainkig (Első közlemény). *Turul*, 14. évf. (1897), 2. sz.
- Petrovay György: A dolhai és petrovai Petrovayak története 1450-től napjainkig (Második közlemény). *Turul*, 14. évf. (1897), 3. sz.
- Petrovay György: A dolhai és petrovai Petrovayak története 1450-től napjainkig (Harmadik és befejező közlemény). *Turul*, 14. évf. (1897), 4. sz.

- Petrovay György: A Dolhay család eredete, leszármazása és története. (1366–1708) (Harmadik és befejező közlemény, egy címerrajzzal). In: *Turul*, XIV. évf. (1893), 2. sz.
- Petrovay György: A máramarosi oláhok. In: *Századok*, XLV. évf. (1911). 1. sz.
- Petrovay György: A Szaploneczay család leszármazása 1360-tól (Három címerrajzzal). In: *Turul*, 11. évf. (1901), 2. sz.
- Reiszig Ede: Bihar vármegye nemes családai. In: Borovszky Samu (szerk.) *Magyarország vármegyéi és városai Bihar vármegye és Nagyváradi*. Budapest, „Apollo” Irodalmi Társaság, 1901.
- R-y: Kihalt tudósok, és Írók. *Tudományos Gyűjtemény*, 12. évf. (1828), 9. sz.
- S. Gyulai Rikárd: A hatmansdorfi Hatfaludi család (I. közlemény). *Genealógiai Füzetek*, 5. évf. (1907), 6. sz., 51.
- S. Gyulai Rikárd: A Hatfaludy család. (II. közlemény). *Genealógiai Füzetek*, 5. évf. (1907), 7. sz.
- S. Gyulai Rikárd: Ösfák, 4. A hatmansdorffi Hatfaludi cs. *Genealógiai Füzetek*, 2. évf. (1904), 11. sz.
- Sárkány János Ferencz (szerk.): *Az Athanaeum (ezelőtt Emich Gusztáv) képes-naptára, 1870*. Pest, Athenaeum Nyomda, 1870.
- Schöpflin Aladár (szerk.): *Magyar Színművészeti Lexikon*, 4. köt. Budapest, Országos Színészegyesület és Nyugdíjintézet, 1931.
- Sturm Albert (szerk.): *Országgyűlési alamanach 1892–1897*. Budapest, Pesti-Lloyd-Társulat Könyvnyomdája, 1892.
- Sturm Albert (szerk.): *Országgyűlési alamanach 1897–1901*. Budapest, Pesti-Lloyd-Társulat Könyvnyomdája, 1897.
- Sturm Albert (szerk.): *Országgyűlési alamanach 1901–1906*. Budapest, Pesti-Lloyd-Társulat Könyvnyomdája, 1901.

- Sturm Albert (szerk.): *Országgyűlési almanach 1887–1892*. Budapest, Ifj. Nagel Ottó Bizománya. 1888.
- Személyzetiek. *Posta és Távirat Rendeletek Tára*, 6. évf. (1872. máj. 14.).
- Szent-Gály-Faur Aurél: *Máramarosszigeti napló 1919. január – 1919. július*. Budapest, Erdélyi Szalon Kiadó, 2023.
- Szentiványi Zoltán: *Századunk névváltoztatásai; helytartósági és miniszteri engedéllyel megváltoztatott nevek gyűjteménye, 1800–1893*. Budapest, Hornyánszky Viktor Kiadója, 1895.
- Szentmiklóssy Géza (szerk.): *A magyar feltámadás lexikona*. Budapest, 1930.
- Szilágyi István: A máramaros-szigeti reform. tanoda történetének rövid vázlata. *Sárospataki Füzetek*, 1. évf. (1858), 1. sz.
- Szinnyei József: *Magyarok írók élete és munkái* 2., 4., 5., 6., 7., 8., 9., 10., 13., 14. köt. Budapest, Hornyánszky Viktor Könyvkereskedése, 1893, 1896, 1897, 1899, 1900, 1902, 1903, 1905, 1909, 1914.
- Szirmai Antal: *Szathmár vármegye fekvése, története és polgári esmérete II. rész*. Buda, A Magyar Királyi Universitas Betűivel, 1810.
- Temesváry János: Báró Sztojka Zsigmond Antal erdélyi püspök lemondása (1759). In: *Erdélyi Múzeum*, új folyam 5. (rég. szerint 27. évf.) (1910), 3. sz.
- Temesváry János: Öt erdélyi püspök rangemlése. In: *Erdélyi Múzeum*, új folyam 5. (rég. szerint 27. évf.), 5. sz.
- Timár Pál: A megye anyagi viszonyai, mezőgazdaság. In: Szilágyi István (szerk.): *Máramaros vármegye egyetemes leírása*. Budapest, A Magyar Királyi Egyetem Könyvnyomdája, 1876.
- *Trattner és Károlyi Nemzeti Kalendárioma, 1852dik esztendőre*. Pest, 1852.
- *Trattner és Károlyi Nemzeti Kalendárioma, 1858dik esztendőre*. Pest, 1858.

- Udvardy László: *Az egri érseki joglíceum története 1740–1896*. Eger, Érseki Líceum Könyvnyomdája, 1898.
- Várady Gábor: *Hulló levelek I.–III. köt.* Máramarossziget, Máramarosi Részvénytársaság Nyomda, 1890, 1892, 1894.
- Végváry Ferenc – Zimmer Ferenc (szerk.): *Sturm-féle országgyűlési almanach 1910 – 1915*. Budapest, Pázmáneum Nyomda és Irodalmi Vállalat, 1910.
- Vékony Antal: Csatáry József emlékezete. In: Szilágyi István (szerk.): *A Máramar-szigeti Helvét Hitv. Lyceum értesítője az 1876/77. évről*. Máramarossziget, Máramarosszigeti Részvénytársaság Nyomdája, 1877.
- Viski K. Bálint: A megyét lakó egyes nemzetiségek jellemrajza. A magyarok. In: Szilágyi István (szerk.): *Máramaros vármegye egyetemes leírás*. Budapest, Magyar Királyi Egyetemi Nyomda, 1876.
- Wurzbach, Constant von: *Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich, zweiter Theil*. Wien, Verlag der Typographisch-Literarisch-Artistischen Anstalt, 1857.

Surse online

- A Petőfi Irodalmi Múzeum adatbázisa: https://opac-nevter.pim.hu/record/-/record/withLayout/PIM574961/solr?p_auth=v7YrIEHY (2025. jan. 28.)
- Ákosi Zsolt: Szépfaludi Örlössy Ferenc. <https://www.mmhm.ro/2016/06/28/szepfaludi-orlossy-ferenc/> (2025. jan. 20.)
- Bóna Gábor: *Az 1848/49-es szabadságharc tisztikara. Hadnagyon és főhadnagyonok*. Lásd: <https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Bona-bona-tabornokok-torzstisztek-1/hadnagyonok-es-fohadnagyonok-az-184849-evi-szabadsagharcban-2/h-A86/dralepszkaidulepszakai-horvath-lajos-C13/?> (2025. jan. 20.).
- Borián Tibor: *A Magyar Piarista Rendtartomány Története, A felvirágzás kora (1721–1780)*. Lásd:

https://web.archive.org/web/20200612201947/https://www.piarista.hu/cikk/magyar_piarista_rendtartom%C3%A1ny_t%C3%B6rt%C3%A9nete#f2 (2024. ápr. 03).

- Cseh Géza: *Adatok Petrovay György, Máramaros vármegye főlevéltárnokának életéről* (Tiszabő, 1845 – Máramarossziget, 1916). <https://adoc.pub/adatok-petrovay-gyrgy-maramaros-varmegye-fleveltarnokanak-el.html> (2025. jan. 20.).
- *Magyar Katolikus Lexikon*. <https://lexikon.katolikus.hu/W/Wlassics.html> (2025. jan. 28.)

Ziare

8 Órai Újság: 1922

A Hon: 1868, 1870, 1872, 1873, 1875, 1878, 1881

Abauj-Kassai Közlöny: 1875

Alkotmány: 1899, 1900, 1901, 1902, 1903, 1904, 1905

Aradi Közlöny: 1926

Aradi Újság: 1926

Az Est: 1914, 1916, 1918

Az Újság: 1907, 1908, 1915, 1917, 1918

Belügyi Közlöny: 1922

Bereg: 1894, 1900, 1901, 1902, 1903

Brassói Lapok: 1924, 1925, 1930, 1935, 1940

Budapesti Híradó: 1845, 1846, 1847

Budapesti Hírlap: 1841, 1853, 1855, 1859, 1883, 1884, 1885, 1886, 1887, 1891, 1894, 1896, 1899, 1901, 1903, 1905, 1907, 1908, 1910, 1912, 1914, 1915, 1916, 1917, 1918, 1919, 1924, 1927, 1928, 1929, 1932, 1936

Budapesti Közlöny: 1867, 1868, 1869, 1870, 1871, 1872, 1873, 1874, 1875, 1876, 1877, 1878, 1879, 1880, 1881, 1882, 1883, 1885, 1886, 1887, 1889, 1890, 1891, 1892, 1894, 1895, 1899, 1904, 1905, 1906, 1909, 1910, 1911, 1913, 1914, 1915, 1917, 1920, 1921, 1932, 1939, 1940, 1942, 1944

Budapesti Közlöny Hivatalos Értesítője: 1942

Budapesti Napló: 1898, 1900, 1904

Budapesti Orvosi Újság: 1913

Budapesti szemle: 1929

Curentul: 1938
Délmagyarország: 1942
Dimineața: 1930
Divatcsarnok: 1860
Egyenlőség: 1908
Egyetértés: 1876, 1882
Ellenőr: 1874, 1875, 1876, 1879, 1881
Ellenzék: 1881, 1883, 1909, 1922, 1927, 1931
Erdélyi Híradó: 1836
Erdélyi Hírlap: 1839
Erdélyi Lapok: 1936
Esti Újság: 1941
Familia: 1895
Fehérvári Híradó: 1883
Fővárosi Lapok: 1870, 1872, 1873, 1877, 1878, 1880, 1881, 1882, 1883, 1884, 1885, 1886, 1887, 1888, 1889, 1891, 1895, 1896
Függetlenség: 1844
Gazeta Transilvaniei: 1888, 1893, 1901, 1904, 1910, 1914, 1926
Görög Katolikus Szemle: 1911, 1930
Gyógyászat: 1866, 1882, 1909
Gyógyszerészeti Hetilap: 1897, 1898
Gyógyszerészeti Hírlap: 1931
Gyógyszerészeti Közlöny: 1922
Gyógyszerészeti Szemle: 1942
Határszéli Újság: 1925
Határszéli Újság: 1928
Hazai s Külföldi Tudósítások: 1822, 1828, 1830, 1832, 1833, 1834, 1836, 1837
Hazai Tudósítások: 1802
Hazánk: 1902, 1904
Hetilap: 1978
Hírnök: 1837, 1838, 1839, 1840, 1841, 1842, 1843, 1844

Honvédségi Közlöny: 1876
Hölgyek Lapja: 1880
Hölgyfutár: 1857
Igazságügyi Közlöny: 1899, 1901
Jelenkor: 1832, 1838, 1839, 1840, 1841, 1842, 1843, 1845
Kárpáti Híradó: 1943, 1944
Kárpáti Lapok: 1898, 1900
Kárpáti Magyar Hírlap: 1931, 1938, 1939
Kárpáti Vadász: 1929
Kassai Újság: 1926
Kecskeméti Újság: 1912
Keleti Újság: 1940
Kolozsvár: 1888
Kolozsvári Tükör: 1914
Kossuth Hírlapja: 1848
Közérdek: 1883
Közlöny: 1848, 1849
Központi Értesítő: 1882, 1901, 1906
Községi Jegyzők Közölnye: 1871
Krassó-Szörényi Lapok: 1881
Levéltárosok Lapja: 1915
Magyar Génius: 1895
Magyar Hírlap: 1850, 1896, 1897
Magyar Könyvészet: 1870
Magyar Közigazgatás: 1902
Magyar Közlöny: 1945
Magyar Kurir: 1790, 1817, 1826, 1827, 1830, 1832, 1833
Magyar Nemzet: 1900, 1902, 1940, 1941, 1945, 1986
Magyar Jövő: 1920
Magyar Polgár: 1886
Magyar Rendőr: 1938

Magyar Újság: 1898

Magyarország: 1861, 1898, 1899, 1900, 1901, 1902, 1903, 1905, 1909, 1917, 1919

Magyarság: 1921, 1922, 1924, 1940, 1943

Máramaros: 1866, 1867

Máramarosi Lapok: 1896, 1898

Marczius Tizenötödike: 1848

Molnárok Lapja: 1911

Mult és Jelen: 1841

Nagykároly és Vidéke: 1907, 1908

Nefelejts: 1861, 1863, 1865, 1868, 1871

Nemzet: 1883, 1886, 1887, 1889, 1891, 1893, 1895

Nemzeti Újság: 1842, 1843, 1844, 1845, 1846, 1847, 1848, 1930

Népszava: 1902, 1909, 1913, 1965

Néptanítók Lapja: 1909

Nimród: 1926

Nyírvidék – Szabolcsi Hírlap: 1940

Nyírvidék: 1893, 1901, 1903, 1907, 1916, 1921

Orosházi Friss Újság: 1932

Ország-Világ: 1889, 1893, 1894, 1896, 1900

Orvosi Hetilap: 1912, 1914

Orvosok Lapja: 1947

Önkormányzati Szemle: 2000

Pápa és Vidéke: 1931

Pápai Hírlap: 1937

Patria: 1921, 1922, 1923, 1926, 1927, 1937

Pécsi Napló: 1900, 1910

Pénzügyi Közlöny: 1904

Pesti Hírlap: 1841, 1842, 1843, 1845, 1847, 1848, 1881, 1882, 1884, 1886, 1887, 1888, 1890, 1891, 1893, 1894, 1897, 1898, 1899, 1900, 1904, 1906, 1910, 1914, 1919, 1928, 1942, 1944

Pesti Napló: 1862, 1871, 1872, 1875, 1876, 1878, 1886, 1887, 1894, 1896, 1899, 1900, 1901, 1917, 1936

Pest-Pilis-Solt-Kiskun Vármegye Hivatalos Lapja: 1930, 1938, 1939
Politikai Újdonságok: 1861, 1864, 1867, 1869, 1871, 1872, 1875
Prágai Magyar Hírlap: 1923, 1929
Protestáns Egyházi és Iskolai Lap: 1947, 1869, 1883
Reform: 1870
Reggeli Magyarország: 1917, 1944
Rendeleti Közlöny a Magyar Királyi Honvédség Számára: 1901
România Liberă: 1995
Ruszinkszkói Magyar Hírlap: 1921, 1923, 1925
Sárospataki Füzetek: 1858
Sopron: 1902
Sürgöny: 1862, 1863, 1864, 1865, 1866
Szabadság: 1900, 1904
Szabadsajtó: 1936
Szamos: 1899, 1901, 1904, 1910, 1912, 1913, 1915, 1919, 1926, 1927, 1928, 1929, 1935
Szatmár és Vidéke: 1899, 1900, 1902, 1903, 1909, 1910
Szatmármegyei Közlöny: 1916
Szatmárvármegye Hivatalos Lapja: 1910
Szegedi Híradó: 1865
Székely Ellenzék: 1906
Színházi Látcső: 1863
Szózat: 1922
Társalkodó: 1939
Tolnavármegye: 1908
Tribuna: 1892
Turán: 1935
Turisák Lapja: 1934
Új Kelet: 1936
Új Közlöny: 1925
Új Nemzedék: 1923, 1924, 1934
Új Tükör: 1989

Újság: 1908, 1940, 1943
Ung: 1883, 1893
Unirea: 1900, 1914
Unitárius Élet: 1962
Üzenet: 1939
Váci Hírlap: 1931
Városok Lapja: 1906
Vásárhely és Vidéke: 1897
Vásárhelyi Híradó: 1902
Vasárnapi Újság: 1876, 1877, 1901, 1906, 1908
Veszprémmegyei Hivatalos Lap: 1926
Világ: 1842, 1843, 1914
Zala Megyei Élet: 1943
Zala Megyei Újság: 1934

Bibliografie

- Ablonczy Balázs: „Budapest cannot provide decent accomodation” Refugee civil servants in Pest-Pilis-Solt-Kiskun county after World War I. In: Szeghy-Gayer Veronika (ed.): *Civil servants under changing regimes in Central and Eastern Europe in the first half of the 20th century*. Košice, Institute of Social Sciences CSPA Slovak Academy of Sciences, 2024, 113–131.
- Ardelean, Livia– Orosz Krisztofer: Familia Szaploneczai și testarea bunurilor în favoarea liceului Piarist din Sighet. *Revista Arhivei Maramureșene*, 2014, 62–77.
- Ardelean, Livia: Contribuții la studiul nobililor maramureșeni. In: Ioan Bolovan – Ovidiu Ghitta (ed.): *Istoria ca datorie: omagiu academicianului Ioan-Aurel Pop la împlinirea vârstei de 60 de ani*. Cluj-Napoca, Centrul de studii Transilvane, 2015, 471–480.
- Bácskai Vera: *Városok és városi társadalom Magyarországon a XIX. század elején*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1988.

- Balázs Magdolna: *A középszintű közigazgatási apparátus személyi állományának vizsgálata a dualizmus időszakában.* In: *Történelmi Szemle*, 29. évf. (1986) 1. sz., 116–124.
- Ballabás Dániel: A magyar nemesség társadalmi tagolódása (16–20. század). In: Kollega Tarsoly István et. al. (szerk.): *Genealógia 2.* Budapest, Tarsoly Kiadó, 2013, 7–57.
- Balogh Béla: *A máramarosszigeti református líceum diáksága, 1682–1851.* Debrecen, Tiszántúli Református Egyházkerület és Kollégiumi Levéltár, 2001.
- Bara Júlia: Gróf Károlyi Antal és Báró Harruckern Jozefa házasságának háttere és körülményei. In: Arany Krisztina et. al. (szerk.): *A 18. századi arisztokrácia mindennapjai.* Budapest, Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézete, 2021, 13–37.
- Bara Zuzsanna: Az „ismeretlen” prozopográfia. *Neveléstörténet*, 4. évf. (2007), 1–2. sz., 234–244.
- Bélay Vilmos: *Máramaros megye társadalma és nemzetiségei.* Budapest, Sylvester Nyomda, 1943.
- Benedek Gábor: A bürokratizáció történetéhez: az 1853–54. évi definitív rendezés személyi következményei. In: Kövér György (szerk.): *Zsombékok, Középosztályok és iskoláztatás Magyarországon.* Budapest, Osiris Kiadó, 2006.
- Benedek Gábor: A minisztériumi tisztviselők mobilitása a dualizmus idején. In: Á. Varga László (szerk.): *Rendi társadalom – polgári társadalom 1., Társadalomtörténeti módszerek és forrástípusok.* Salgótarján, Nógrád Megyei Levéltár, 1987, 235–255.
- Benedek Gábor: Ciszlajtániai tisztviselők a neoabszolutizmus-kori Magyarországon. *Aetas*, 10. évf. (1995), 4. sz., 60–70.
- Benedek Gábor: *Dzsenti és Bach-huszár. Társadalomtörténeti vizsgálatok a neoabszolutizmus- és a dualizmuskori tisztviselőkről.* Kandidátusi értekezés, Budapest, 1997.
- Berényiné Kovács Gyöngyi: *Pest megyei köznemesi hivatali karrier a reformkorban. Szentkirályi László és Szentkirályi Móric tisztségei Pest-Pilis-Solt vármegye tisztkarában.* A Pest Megyei Levéltár 2009. november 26-ai tudományos ülésén elhangzott előadás szerkesztett és adatárral kiegészített változata, 1–12. Lásd:

<https://docplayer.hu/15525462-Pest-pilis-solt-varmegye-nemessege-az-arisztokracia.html>
(2025. febr. 11.)

- Bocșan Nicolae: Elita politică română din Transilvania între militantism și profesionalizare. In: Angela Rus – Ottmar Trașcă – Virgiliu Țărău (ed.): *Transilvania în modernitatea românească. De la mișcare națională la autodeterminare și integrare*. Cluj-Napoca, Editura Argonaut, 2015, 125–143.
- Bocșan, Nicolae – Cârja, Ion (ed.): *Memoriile unui ierarh uitat: Victor Mihalyi de Apșa (1841–1918)*. Cluj-Napoca, Editura Presa Universitară Clujeană, 2009.
- Boda Attila: A máramarosi öt koronaváros története a Rákóczi-szabadságharc idején. In: Ternovác Balázs (szerk.): *Opuscula Historica I. Történeti tanulmányok a XIV. és XV. Eötvös Konferenciáról*. Budapest, ELTE Eötvös József Collégium, 2015, 59–75.
- Bognár Katalin: *Kisnemesi mentalitás a reformkori követválasztások és tisztújítások tükrében*. PhD értekezés, Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kara, 2010.
- Borovszky Samu (szerk.): *Magyarország vármegyéi és városai, Szatmár vármegye*. Budapest, Országos Monográfia Társaság, 1908.
- Buhățel, Teodor: *Din „Panteonul” marilor patrioți români ardeleni: Alexandru Bohățel*. Cluj-Napoca, Editura Diotima, 2008.
- Chiorean, Ioan: Funcționăria din Transilvania în perioada dualismului austro-ungar (1867–1918). Cornel Sigmirean (ed.): *Anuarul Institutului de Cercetări Socio-Umane „Gheorghe Șincai” al Academiei Române V–VI*. Târgu Mureș, Editura Academiei Române, 2003, 43–60.
- Cieger Andárs: *Politikai korrupció a Monarchia Magyarországn*. Budapest, Napvilág Kiadó, 2011.
- Cieger András: A dualizmus kori helyi politikai elit kutatása regionális szinten. In: Glatz Ferenc (szerk.): *Mi végre a tudomány? Fiatal kutatók fóruma*, 1. Budapest, MTA Társadalomtudomány Központ, 2004, 297–313.
- Cieger András: Érdekek és stratégiák. A helyi politikai elit érdekérvényesítési lehetőségei a kárpátaljai régió vármegyéiben a dualizmus időszakában. In: *Korall*, 4. évf. (2003) 13. sz., 87–106.

- Csapó Csaba: *A magyar királyi csendőrség története 1881–1914*. Budapest, Pró Pannonia Kiadói Alapítvány, 1999.
- Csizmadia Andor: *A magyar közigazgatás fejlődése a XVIII. Századtól a Tanácsrendszer létrejöttéig*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1976.
- Csizmadia Andor: Az adminisztrátori rendszer Magyarországon és a Fejér megyei adminisztrátorság. In: Farkas Gábor (szerk.): *Fejér Megyei Történeti Évkönyv* 8. Székesfehérvár, 1974, 233–274.
- Csoma József: *Abauj-Torna egyesült vármegyék monográphiája, I. köt. Abauj-Torna vármegyei nemes családjai*. Kassa, Forster, Wesselényi és Társai Könyvnyomdája, 1897.
- Csorba László: *Az önkényuralom kora (1849–1867)*. In: Gergely András (szerk.): *Magyarország története a 19. században*. Budapest, Osiris Kiadó, 2005, 279–327.
- Dăncuș, Mihai: Casa muzeu Mihalyi de Apșa în Pantheonul neamului românesc. *Acta Musei Maramorosiensis*, an. 3 (2005), nr. 1., 375–400.
- Dáné Veronika: „Az őnagysága széki így deliberála”. Debrecen–Kolozsvár, Erdélyi Múzeum Egyesület–Debreceni Egyetem Történeti Intézete, 2006.
- Deák Ádám: Csanád vármegye nemessége és tisztkara 1820–1848 között. *Aetas*, 38. évf. (2023), 3. sz., 77–92.
- Deák Ágnes: „Nemzeti egyenjogúsítás”. *Kormányzati nemzetiségpolitika Magyarországon, 1849–1860*. Budapest, Osiris Kiadó, 2000.
- Deák Ágnes: A „Bach-Zichi huszár”-ok, Hivatalvállalás a Schmerling-provizórium idején. *Századok*, 149. évf. (2015), 5. sz., 1135–1162.
- Deák Ágnes: *From Habsburg Neo-absolutism to the Compromise, 1849–1867*. New York, Columbia University Press, 2008.
- Deák Ágnes: Társadalmi ellenállási stratégiák Magyarországon az abszolutista kormányzat ellen 1851–1852-ben. *Aetas*, 10. évf. (1995), 4. sz., 27–59.
- Deák Ágnes: Vizsgálat egy megyei királyi biztos ellen hivatali visszaélés ügyében, 1863. *Századok*, 152. évf. (2015), 1. sz., 171–214.
- Degré Alajos: Szavazási rend a megyegyűléseken 1848 előtt. In: Farkas Gábor (szerk.) *Fejér megyei történeti évkönyv* 7, Székesfehérvár, Fejér Megyei Levéltár, 1972, 121–140.

- Demeter Gábor (szerk.): *A neoabszolútizmus és a provizórium kronológiája a Magyar Korona országában 1849–1867*. Budapest – Szófia, Institut za Istoricheski Izsledvaniya – Balgarska Akademiya na Naukite Bölcsészettudományi Kutatóközpont, Történettudományi Intézet, 2022.
- Diaconescu, Marius: Răscoala nobililor maramureșeni din 1492. In: Marius Diaconescu (szerk.): *Nobilimea românească din Transilvania*. Satu Mare, Editura Muzeului Sătmărean, 1997, 77–90.
- Dobszay Tamás: *A rendi országgyűlés utolsó évtizedei (1790–1848)*. Budapest, Országház Könyvkiadó, 2019.
- Dombovári Ádám: *Megyei választások és szabályozásuk (1830–1844) I. köt.* PhD értekezés, Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kara, 2011.
- Dominkovits Péter: Adatok Komárom vármegye nemesi társadalmához és annak térbeli kapcsolataihoz (XVIII–XIX. században). *Limes*, 8. évf. (1995), 1–2. sz., 113–124.
- Dominkovits Péter: Győr vármegye tisztújítása, 1816–1845. *Comitatus*, 10. évf. (2000), 9. sz., 63–72.
- Dominkovits Péter: Hivatalviselő nemesek, hivatali pályák Győr vármegye tisztikarában 1816–1848. *Levéltári Szemle*, 41. évf. (1991), 1. sz., 3–18.
- Drăgan, Ioan: Studiu introductiv: Nobilimea românească din Transilvania. In: Marius Diaconescu (ed.): *Nobilimea românească din Transilvania*. Satu Mare, Editura Muzeului Sătmărean, 1997, 5–33.
- Durovics Alex – Keresztes Veronika: *A Pozsonyi Evangélikus Líceum felsőfokú hallgatói*. Budapest, ELTE Egyetemi Könyvtár és Levéltár, 2018.
- Durovics Alex – Kónya Péter: *Az Eperjesi Kollégium felsőfokú hallgatói 1667–1850*. Budapest, Eötvös Loránd Tudományegyetem Egyetemi Levéltára, 2015.
- Egry Gábor: Unruly borderlands: border-making, peripheralization and layered regionalism in post-First World War Maramureș and the Banat. *European Review of History: Revue européenne d'histoire*, vol. 27 (2020), nr. 6., 709–731.
- Egyed Ákos: *Az erdélyi magyarság történetéből 1790–1914*. Kolozsvár, Erdélyi Múzeum-Egyesület, 2004.
- Egyed Ákos: *Falu, város, civilizáció*. Kolozsvár, Kriterion Könyvkiadó, 2002.

- Engel Pál: Prozopográfia. In: Bertényi Iván (szerk.): *A történelem segédtudományai*. Budapest, Osiris Kiadó, 2006.
- Filipaşcu, Alexandru: *Enciclopedia familiilor nobile maramureşene de origine română/The Encyclopedia of noble families of Romanian origin in Maramureş County*. Bucureşti, Editura Eikon, 2015.
- Filipaşcu, Alexandru: Înstrăinarea unor familii şi averi maramureşene prin încrucişarea cu străinii. *Transilvania*, vol. 73. (1942), nr. 10., 742–756.
- Fodor Ferenc: A Tiszavölgy úrbéri térképei 1773–1841. *Geodézia és kartográfia*, 9. évf. (1957), 1-2. sz., 39–48.
- Gavallér Lajos: *Máramarossziget az 1848-49-es szabadságharcban*. Nagyvárad, Europrint Nyomda, 2021.
- Gergely Jenő: *Autonómiák Magyarországon 1848–2000*. Budapest, ELTE Történelemtudományi Doktori Iskola – L'Harmattan Kiadó, 2005.
- Gerő András: *Az elsőprő kisebbség. Népképviselő a monarchia Magyarországon*. Budapest, Gondolat Kiadó, 1988.
- Glósz József: Társaság és társadalom. Adalékok a középbirtokos nemesség reformkori világához. In: Gaál Attila (szerk.): *A Wosinszky Mór Múzeum Évkönyve XXIV*. Szekszárd, Wosinszky Mór Megyei Múzeum, 2002, 367–383.
- Glück László: *Az öt máramarosi város társadalma a 16–18. században*. PhD értekezés, Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kara, 2013.
- Gottfried Barna: A „rutén akció” Bereg vármegyében (1897–1901). In: Nagy Ferenc (szerk.): *Szabolcs-Szatmár-Beregi Levéltári Évkönyv XIII*. Nyíregyháza, Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Önkormányzat Levéltára, 1999, 195–202.
- Gönczi Andrea: *Ruszin skizmatikus mozgalom a XX. század elején*. Ungvár – Beregszász, PoliPrint – II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Főiskola, 2007.
- Héjja Julianna Erika: *Békés vármegye archontológiája és prozopográfiája 1715–1848*. Gyula, Dürer Nyomda Kft., 2009.
- Héjja Julianna Erika: *Vármegyei archontológiai és prozopográfiai kutatások (XVIII. század–1950), Módszertani tanulmány*. Gyula, 2010.
- Hitchins, Keith: *România 1866–1947*. Bucureşti, Editura Humanitas, 2013.

- Hudi József: A Veszprém megyei politikai elit a 18–19. században. In: Á. Varga László (szerk.): *Rendi társadalom – polgári társadalom 1., Társadalomtörténeti módszerek és forrástípusok*. Salgótarján, Nógrád Megyei Levéltár, 1987, 99–109.
- Hudi József: Táblabírák a reformkori vármegyei közéletben. In: Kövér György (szerk.): *Zsombékok: Középosztályok és iskoláztatás Magyarországon a 19. század elejétől a 20. század közepéig. Társadalomtörténeti tanulmányok*. Budapest, Századvég Kiadó, 2006, 39–75.
- Hudi József: Tisztújítás és rendtartás Veszprém vármegyében 1819-ben. *Comitatus Önkormányzati Szemle*, 10. évf. (2000), 6. sz., 48–55.
- Ígyártó Gyöngyi: *A máramarosi koronavárosok*. Ungvár – Budapest, Intermix Kiadó, 2005.
- Iudean, Ovidiu Emil: *The Romanian Governmental Representatives in the Budapest Parliament (1881–1918)*. Cluj-Napoca, Mega Publishing House, 2016.
- Ivanciuc, Teofil: Din istoria nobilimii maramureşene. Aristocraţia. Lista numelor de familie. *Revista Arhivei Maramureşene*, an. 15. (2022), nr. 1., 9–43.
- Jaczkó Sándor: Vallás és etnikum Máramarosban. *Athanasia*, 40. évf. (2015), 1. sz., 143–156.
- Joódy Pál: *Máramaros vármegye 1749–1769. évi nemesség vizsgálata*. Máramarossziget, Varga Béla Könyvnyomda Vállalata, 1943.
- Julia Bavouzet: A Prosopographical Survey of the High Civil Service Corps of the Ministries in the Hungarian Part of the Dual Monarchy. In: Franz Adlgasser – Fredrik Lindström: *The Habsburg Civil Service and Beyond: Bureaucracy and Civil Servants from the Vormärz to the inter-war years*. Wien, Austrian Academy of Sciences Press, 2019, 168–186.
- Kapronczay Károly: Orvospinasztiák I. A Korányi-család. *Turul*, évf. (1997) 1–2. sz.
- Karády Viktor: Asszimiláció és társadalmi krízis. A magyar zsidó társadalomtörténet konjunkturális vizsgálatához. In: Karády Viktor: *Zsidóság, modernizáció, polgárosodás*. Budapest, Cserépfalvi, 1997.
- Katus László: *A modern Magyarország születése, Magyarország története 1711–1914*. Pécs, Kronosz Kiadó, 2021, 167–171.

- Keats-Rohan, K.S.B.: Introduction: Chameleon or Chimera? Understanding Prosopography. In: Keats-Rohan K.S.B. (szerk.): *Prosopography Approaches and Applications, a Handbook*, Oxford, Oxford Unit for Prosopographical Research, 2007, 1–34.
- Kmety Adrien – Juhász Réka Ibolya: *A kassai felsőoktatás intézményeinek hallgatói 1776–1852*. Budapest, ELTE Egyetemi Könyvtár és Levéltár, 2018.
- Kmety Adrien – Szögi László: *Az egri felsőoktatás intézményeinek hallgatói, 1713–1852*. Eger, Líceum Kiadó, 2021.
- Konrád Miklós: Zsidóság innen és túl. Zsidók vallásváltása Magyarországon a reformkortól az első világháborúig. Budapest, MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézet, 2014.
- Kosztyó Gyula: Erőszak Ung, Bereg, Ugocsa és Máramaros vármegyékben 1918 őszén. Okok és magyarázatok. *ArchívNet*, 22. évf. (2022), 1. sz., 1–3 (nincs oldalszám). <https://www.archivnet.hu/eroszak-ung-bereg-ugocsa-es-maramaros-varmegyekben-1918-oszen-okok-es-magyarazatok> (2025. jan. 31.).
- Kozári Mónika: *A dualista rendszer*. Budapest, Pannonica Kiadó, 2005.
- Kövér György – Gyáni Gábor: *Magyarország társadalomtörténete a reformkortól a második világháborúig*. Budapest, Osiris Kiadó, 2006.
- Lácza Magdolna: A megyei önkormányzat a reformkori Szabolcs megyében. *Levéltári Szemle*, 31. évf. (1981), 1. sz., 177–194.
- MacLeod, Christine – Nuvolari, Alessandro: The Pitfalls of Prosopography: Inventors in the Dictionary of National Biography. *Technology and Culture*, vol. 4. (2006), nr. 4., 757–776.
- Makkai László – Szász Zoltán (szerk.): *Erdély története három kötetben*. II. köt. 1606-tól 1830-ig. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1986.
- Mannová, Elena: „... de mostár jó szlovák” A nemzeti identitás variációi két délszlovákiai kisváros egyesületi életében, 1918–1938. *Regio*, 11. évf. (2000), 4. sz., 93–103.
- Mártonffy Károly: *A magyar közigazgatás megújulása*. Budapest, Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, 1939.

- Mayer Mária: A ruszinok (kárpátukránok) és az 1865. évi képviselőválasztás. *Századok*, 108. évf. (1974) 4–5. sz., 1142–1175.
- Mayer Mária: *Kárpátukrán (ruszin) politikai és társadalmi törekvések*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1977.
- Miru György: A dualizmus kori közigazgatás politikai kontextusai. Kossuth az autokratikus hatalom ellen. *Századok*, 150. évf. (2016), 5. sz.
- Miskolczi Ambrus: A „hungarus-tudat” a polgári-nemzeti átalakulás sodrában. *Magyar kisebbség*, 3–4. évf. (2012), 65–66. sz., 163–204.
- Molnár András (szerk.): Zala megye archontológiája 1138–2000. Zalaegerszeg, Zala Megyei Levéltár, 2000.
- Molnár András: Csány László a zalai reformellenzék élén. In: Molnár András (szerk.): *Csány László 1790–1849, Zalai Gyűjtemény 30*. Zalaegerszeg, Zala Megyei Levéltár, 1990, 5–61.
- Molnár András: Deák Ferenc és az 1843/44. évi országgyűlés. Molnár András (szerk.): *Zala követe, Pest képviselője Deák Ferenc országgyűlési tevékenysége, Zalai Gyűjtemény 59*. Zalaegerszeg, Zala Megyei Levéltár, 2004, 74–91.
- Molnár András: Zala megye közigazgatása, 1790–1849. In: Molnár András (szerk.): *Zala megye archontológiája 1138–2000*. Zalaegerszeg, Zala Megyei Levéltár, 2000, 61–79.
- Molnár András: Zala megye reformkori tisztújításai, 1819–1847. *Levéltári Szemle*, 39. évf. (1989), 3. sz., 18–30.
- Molnár Ferenc: A munkácsi görög katolikus püspökség az 1848–49-es események viharában. *Kisebbségkutatás*, 21. évf. (2012), 2. sz., 285–309.
- Molnár Ferenc: A ruszin nép szerepe az 1848–49. évi máramarosi események idején. *Acta Beregiensis*, 9. évf. (2010), 1. sz., 159, 155–164.
- Móricz Béla: Móricz István – II. Rákóczi Ferenc ezredese (1703–1711). *Hadtörténelmi Közlemények*, 20. évf. (1973), 1. sz., 79–102.
- Nemes, Robert: *Another Hungary, The Nineteenth-Century Provinces in Eight Lives*. Stanford, Stanford University Press, 2016.

- Onojescu, Alexandru: Spre o „dietă a ampoliaților”. Rolul funcționarilor români din perioada liberală în alegerile pentru Dieta la Sibiu din 1863–1864. *Annales Universitatis Apulensis Series Historica*, 17. évf. (2013), 1. sz., 61–78.
- Onojescu, Alexandru: The Romanian Administrative Elite from Transylvania in the Liberal Period (1861–1867). In: Pavlos Koktsidis (szerk.): *Infusing Research and Knowledge in South-East Europe Proceedings of the 7th annual South-East European Doctoral Student Conference*. Thessaloniki, SEERC Publications, 2012, 873–887.
- Orbán László: Ugocsa vármegye nemzetiségi és felekezeti elitjének összetétele 1890–1914 között. In: Rózsa Sándor (szerk.): *Doktoranduszok VII. és VIII. Konferenciájának Tanulmányai*. Eger, EKE Líceum Kiadó, 2020, 167–192.
- Pajkossy Gábor (szerk.): *Magyarország története a 19. században. Szöveggyűjtemény*. Budapest, Osiris Kiadó, 2006.
- Pajkossy Gábor: A reformkor (1830–1848). In: Gergely András (szerk.): *Magyarország története a 19. században*. Budapest, Osiris Kiadó, 2003.
- Pajkossy Gábor: *Az abszolutizmus és a rendiség utolsó küzdelmei. Az első reformtörekvések*. In: Gergely András (szerk.): *Magyarország története a 19. században*. Budapest, Osiris Kiadó, 2005, 191–236.
- Paksa Rudolf: *Prozopográfia vagyis „kollektív biográfiai elemzés” (A Horthy-kori magyar nemzetszocialista elit vizsgálata)*. In: Ballabás Dániel (szerk.): *Az Eszterházy Károly Főiskola történelemtudományi doktori iskolájának kiadványai, Konferenciák, Műhelybeszélgetések, VII. Módszertani tanulmányok*. Eger, Líceum Kiadó, 2013, 7–21.
- Pál Judit – Popovici, Vlad: O perspectivă comparativă asupra cercetării elitelor politice din secolele XIX-XX în Ungaria și România. Petronel Zahariuc (szerk.): *Analele științifice ale Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași*. Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, 2015, 585–607.
- Pál Judit – Vlad Popovici: Corpul prim-pretorilor din Transilvania între 1918 și 1925. In: Judit Pál – Vlad Popovici – Andrei Florin Sora (coord.): *Servitorii statului Funcționari, funcții și funcționarism în România Modernă (1830–1948)*. Cluj-Napoca, Editura Mega, 2022, 241–277.

- Pál Judit – Vlad Popovici: Representatives of the Central Authority and County Administration in Transylvania (1867–1925). *Journal of Modern European History*, vol. 21. (2023), nr. 4, 458–473.
- Pál Judit – Vlad Popovici: The Parliamentary Elite from Eastern Hungary and Transylvania (1867–1918). A Generation-based Approach. Lukáš Fasora – Ewald Hiebl – Petr Popelka (Hg.): *Generationen in der Geschichte des langen 20. Jahrhunderts – methodisch-theoretische Reflexionen*. Wien, LIT Verlag, 2017, 55–75.
- Pál Judit – Popovici, Vlad – Fehér Andrea – Iudean, Ovidiu Emil (szerk.): *Parliamentary Elections in Eastern Hungary and Transylvania (1865–1918)*. Berlin, Peter Lang GmbH Internationaler Verlag der Wissenschaften, 2018.
- Pál Judit, et. al. (szerk.): *Parliamentary Elections in Eastern Hungary and Transylvania (1865–1918)*. Berlin, Peter Lang GmbH Internationaler Verlag der Wissenschaften, 2018.
- Pál Judit: *A Habsburg Monarchia története 1526–1848*. Kolozsvár, Mega Könyvkiadó, 2014.
- Pál Judit: A székely székek tisztikarának változásai a kiegyezéstől a székek felszámolásáig. *Erdélyi Múzeum*, 83. évf. (2021), 1. sz., 99–116.
- Pál Judit: A székely székek tisztikarának változásai a reformkortól a kiegyezésig. In: Fejér Tamás – Gálfi Emőke (szerk.): *A rendtartó történész. Tanulmányok Imre István születésének századik évfordulójára*. Kolozsvár – Budapest, Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézet, 2021, 99–116.
- Pál Judit: Assimilation and Identity of the Transylvanian Armenians in the 19th Century. *Studia Universitas Babeş-Bolyai – Historia*, vol. 57 (2012), nr. 1–2, 142–158.
- Pál Judit: Főispánok és prefektusok 1918–191-ben, A közigazgatási átmenet kérdése Erdélyben. *Századok*, 152. évf. (2018), 6. sz., 1179–1215.
- Pál Judit: Régi és új hivatalnokok Erdélyben a kiegyezést követően. *Történelmi Szemle*, 49. évf. (2007), 4. sz., 519–530.
- Pál Judit: *Research on Hungarian High Officials in the Dual Monarchy, The Case of Transylvanian Lord-Lieutenants*. In: Franz Adlgasser – Fredrik Lindström (eds.): *The Habsburg Civil Service and Beyond: Bureaucracy and Civil Servants from the Vormärz to the inter-war years*. Vienna, Austrian Academy of Sciences Press, 2019, 149–166.

- Pál Judit: Schimbările sistemului administrativ de nivel mediu din Transilvania epocii dualiste, în lumina legislației (1867–1918). In: Pál Judt–Ferenczi Szilárd: *Cadrul legislativ al administrației din Transilvania în epoca dualistă (1867–1918)*. Cluj, Editura Mega, 2020, 13–73.
- Pál Judit: *Unió vagy „unificáltatás”? Erdély uniója és a királyi biztos működése (1867–1872)*. Kolozsvár, Erdélyi Múzeum Egyesület, 2010.
- Pálmány Béla: Új módszerek – új lehetőségek. A prozopográfia új módszerei és kapcsolata a hagyományos genealógiával, archontológiával – a reformkori országgyűlések almanachja alapján. *Turul*, 86. évf. (2013), 2. sz., 53–59.
- Pap József: Kontinuitás és diszkontinuitás Magyarország vármegyei tisztkarában. In: Béres Katalin (szerk.): *A szabadságharc leverésétől a kiegyezésig. Deák Ferenc Emlékezete: A Göcseji Múzeum konferenciái a Deák-évben*. Zalaegerszeg, Zala Megyei Múzeumok Igazgatósága, 2004, 47–67.
- Pap József: *Magyarország vármegyei tisztkara a reformkor végétől a kiegyezésig*. Szeged, Belvedere Meridionale, 2003.
- Pap József: Mi viszi előre az embert? Érdem, rátermettség, protekció vagy családi összeköttetés? Zemplén vármegye képviselői és hivatalnokai a dualizmus időszakában. Kézirat, megjelenés alatt a *Kelet-Közép-Európai Tanulmányok*-nál, 1–22.
- Pap József: Rokonok, Családi kapcsolati hálózatok a dualizmus kori Heves vármegye főszolgabírói karában. In: Pap József – Tóth Árpád (szerk.): *Vidéki élet és vidéki társadalom. A Hajnal István Kör – Társadalomtörténeti Egyesület 2014. évi, egri konferenciájának kötete*. Budapest, Hajnal István Kör – Társadalomtörténeti Egyesület, 2016, 468–485.
- Păunescu, Cristian – Manea, Nadia: *Agencia Sighet a Băncii Naționale a României în perioada 1921–1950*. Spânu Anda-Lucia (redac.): *Anuarul Institutului de Cercetări Socio-Umane Sibiu*, vol. XXX. Sibiu, Editura Academiei Române, 2023, 113–134.
- Péter László: Language, the constitution, and past in Hungarian Nationalism. In: Miklós Lojtkó (szerk.): *Hungary's Long Nineteenth Century, Constitutional and Democratic Traditions in a European Perspective*. Boston – Leiden, Brill Publishers, 2012, 183–198.

- Petró Leonárd: Tisza Lajos, bihari adminisztrátor. In: Matolcsi Lajos (szerk.): *Bihari Diéta, V-VI*. Berettyóújfalu, Bihari Múzeum Alapítvány, 2010, 59–75.
- Pintér Tamás – Kovács Dániel László: A vármegyei tisztikarok és karrierutak kutatásának historiográfiája, forrás- és módszertani lehetőségei. Tapasztalatok a Dél-Dunántúlról: Baranya és Somogy példája, 1790–1848. In: Barabás Gábor – Csibi Norbert – Gyimesi Réka (szerk.): *Pontes, A PTE BTK Történettudományi Intézetének Évkönyve, 6. Hivataltörténet – Karriertörténet Újkortörténeti kutatások*. Pécs, PTE BTK Történettudományi Intézet, 2023, 144–167.
- Polgár Tamás: Tisztújítási statútumok és az 1824. évi tisztújítás Somogy vármegyében. In: Bősze Sándor (szerk.): *Somogy megye múltjából. Levéltári évkönyv*. Kaposvár, PROFILMAX Nyomda, 2004, 39–61.
- Popovici, Vlad: Considerații privind funcționarii publici români din Transilvania. Studiu de caz: comitatul Sibiu și scaunele săsești care l-au format (1861–1918). In: Ioan Bolovan (ed.): *Anuarul Institutului de Istorie George Barițiu din Cluj-Napoca* LIV. Cluj-Napoca, Editura Academiei Române, 2015, 159–177.
- Popovici, Vlad: Elita politică românească din Transilvania (1861–1881). O perspectivă alternativă. *Annales Universitatis Apulensis Series Historica*, 14. évf. (2010), 1. sz., 213–227.
- Popovici, Vlad: Family relations and group mobilization within the Romanian political elite in Transylvania (1861–1900). *Transylvanian Review*, 21. évf. (2013), 2. sz., 107–118.
- Popovici, Vlad: Funcționarii din administrație și justiție delegați la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia (1 decembrie 1918). *Revista de Istorie a Moldovei*, 116. évf. (2018), 3–4. sz., 73–86.
- Popovici, Vlad: Notes on the Romanian Civil Servants from Beszterce-Naszód/Bistrița-Năsăud County during World War I and its Aftermath (1914–1921). In: Ioan Bolovan (szerk.): *Anuarul Institutului de Istorie George Barițiu din Cluj-Napoca* LV. Cluj-Napoca, Editura Academiei Române, 2015, 169–180.
- Pölöskei Ferenc: A dualizmus válságperiódusa (1890–1918). In: Gergely András (szerk.): *Magyarország története a 19. században*. Budapest, Osiris Kiadó, 2005, 490–547.

- S. Benedek András: *A gens fidelissima: a ruszinok*. Budapest, Belváros-Lipótváros Ruszin Kisebbségi Önkormányzata, 2003.
- Sáfrány Tímea: Csongrád vármegye nemességének és tisztviselőinek társadalomtörténeti vizsgálata 1825 és 1848 között (Historiográfia, módszertan, források). In: Szuromi Rita (szerk.): *Doktorandusz hallgatók IX. konferenciájának tanulmányai. Az Esterházy Károly Egyetem Történelemtudományi Doktori Iskolájának Kiadványai – Konferenciák, műhelybeszélgetések (18)*. Eger, EKE Líceumi Kiadó, 2020, 229–254.
- Sáfrány Tímea: Tisztújítások és tisztviselői karrierutak a reformkori Csongrád vármegyében. *Századok*, 156. évf. (2022), 3. sz., 531–561.
- Sarlós Béla: *Közigazgatás és hatalompolitika a dualizmus rendszerében*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1976.
- Schlett István: *A politikai gondolkodás története Magyarországon*, 1–2. kötet. Budapest, Századvég Kiadó, 2018.
- Schlett István: *Eötvös József*. Budapest, Gondolat Kiadó, 1987.
- Sebők Richárd: Az 1790–1848 közötti országgyűlésen megjelent köznemes főispánok prozopográfiai elemzése. *Korall*, 22. évf. (2021), 86. sz., 137–165.
- Sebők Richárd: Hivatalviselési stratégiák Békés megyében 1715–1848 között. In: Bartha Eszter – Varga Zsuzsanna (szerk.): *Határokon túl. Tanulmánykötet Mark Pittaway (1971-2010) emlékére*. Budapest, ELTE BTK, 2012, 312–320.
- Seres István: A Sarkadi Csatáry család iratai. In: N. Varga Éva – Szatmári Imre (szerk.): *A Békés megyei múzeumok közleményei 34*. Békéscsaba, Békés Megyei Múzeumok Igazgatósága, 2011, 171–232.
- Sigmirean, Cornel: Istoria elitelor românești din Transilvania în istoriografia postcomunistă. In: Cornel Sigmirean (ed.): *Anuarul Institutului de Cercetări Socio-Umane „Gheorghe Șincai” al Academiei Române VII*. Târgu Mureș, Editura Academiei Române, 41–56.
- Somogyi Éva: *Abszolutizmus és kiegyezés (1849–1867)*. Budapest, Gondolat Kiadó, 1981.
- Somogyi Éva: *A birodalmi centralizációtól a dualizmusig. Az osztrák-német liberálisok útja a kiegyezéshez*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1976.

- Soós István: Választások Magyarországon. Kísérletek a vármegyei tisztújítások „megreformálására” (1810–1821). *Levéltári Közlemények*, 80. évf. (2009), 1. sz., 66–156.
- Soós Kálmán: *A reformáció terjedése és megszilárdulása a mai Kárpátalja területén (1517–1600)*. Beregszász–Ungvár, „RIK-U” Kiadó, 2017.
- Stipta István: A főispáni hatáskör törvény szabályozása. In: Máthé Gábor – Zlinszky János (szerk.): *Degré Alajos emlékkönyv*. Budapest, Unió Kiadó, 1995, 299–301, 299–313.
- Stipta István: *Törekvések a vármegyék polgári átalakítására*. Budapest, Osiris Kiadó, 1995.
- Stone, Lawrence: *Prosopography*. In: *Daedalus*, 100. évf. (1971), 1. sz., 46–79.
- Suciu, Felician: Medalion-astristul Ladislau Vasiliu baron de Popp (1819–1875). Virgil Pană (redac.): *Marisia XXX – XXXI, Studii și Materiale, Istorie*. Târgu Mureș, Muzeul Județean Mureș, 2011 83–91.
- Szabó Dániel: A rendiségtől a tanácsköztársaság bukásáig (1846–1919), Parlamenti pártok Magyarországon (1867–1919). In: Vida István (szerk.): *Magyarországi politikai pártok lexikona, 1846–2020 – Párt és politika*. Budapest, Gondolat Kiadó–MTA–ELTE Pártok, 2011, 19–31.
- Szakál Imre: Jászi Oszkár és a ruszinok: a ruszin önrendelkezés esélyei 1918–1919-ben. In: Fedinec Csilla – Csernicskó István (szerk.): *„Ruszin voltam, vagyok leszek...”*, Népismereti Olvasókönyv. Budapest, Charta XXI Egyesület – Gondolat Kiadó, 2019, 92–105.
- Szamel Katalin: *A megyerendszer fejlődésének története Magyarországon*. Budapest, Államigazgatási Szervezet Intézete, 1981.
- Szarka László: Modernizáció és magyarosítás, a Lex Apponyi oktatás- és nemzetiségpolitikai olvasatai. *Korunk*, 18. évf. (2007), 12. sz., 25–45.
- Szigeti István: Az 1844-es tisztújítás. *Limes*, 13. évf. (2000), 1. sz., 83–105.
- Szíjjártó M. István: Hivatali karrier a 18. századi vármegyékben. *Századok*, 148. évf. (2014), 5. sz., 1273–1296.
- Szíjjártó István: *A diéta. A magyar rendek és az országgyűlés 1708–1792*. Budapest, Osiris Kiadó, 2005.

- Szögi László (szerk.): *Magyarországi diákok bécsi egyetemeken és akadémiákon: 1789–1848, Ungarländische Studenten an Wienerischen Universitäten und Akademien: 1789–1848*. Budapest, Eötvös Loránd Tudományegyetem Levéltára, 2013.
- Szögi László: *A Szatmárnémeti R. K. Bölcsészeti Líceum és Püspöki Szeminárium hallgatói, 1804–1852*. Szatmárnémeti, ELTE Egyetemi Levéltár és Szatmárnémeti Identitás Alapítvány, 2018.
- Szögi László: *A Szatmárnémeti R.K. Bölcsészeti Líceum és Püspöki Szeminárium hallgatói 1804-1852*. Szatmárnémeti, Eötvös Loránd Tudományegyetem – Szatmárnémeti Identitás Alapítvány, 2018.
- Tilcsik György: *Tisztújítások és országgyűlési követválasztások Vas megyében a reformkorban*. In: Tilcsik György (szerk.): *Előadások Vas megye történetéből 3*. Szombathely, SZIGNATURA Nyomda és Kiadó Kft., 2000, 19–39.
- Varga Júlia: *A Nagyváradi Jogakadémia (1780–1848) és a Püspöki Szeminárium (1741–1848) hallgatósága*. Budapest, ELTE Egyetemi Könyvtár és Levéltár, 2006.
- Zahra, Tara: Imagined Noncommunities: National Indifference as a Category of Analysis. *Slavic Review*, vol. 69. (2010), nr. 1, 93–119.
- Zoványi Jenő: *Magyarországi protestáns egyháztörténeti lexikon, 3. bővített kiadás*. Budapest, A Magyarországi Református Egyház Zsinati Irodájának Sajtóosztálya, 1977.